

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ**

«На правах рукопису»
УДК 339.94:[330.341.1:330.322](477+061.1ЄС)(043.3)

До захисту допущено:
Завідувач кафедри
_____ Сергій ВОЙТКО
«__» _____ 2024 р.

**Магістерська дисертація
на здобуття ступеня магістра
за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка»
зі спеціальності 051 «Економіка»
на тему: «Розвиток співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану»**

Виконав:
студент II курсу, групи УС-21мп
Гордієнко Дмитро Юрійович _____

Керівник:
Професор кафедри міжнародної економіки,
д.т.н., професор,
Гавриш Олег Анатолійович _____

Рецензент:
Професор кафедри економічної кібернетики,
д.е.н., професор
Іляш Ольга Ігорівна _____

Засвідчую, що у цій магістерській дисертації
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.

Студент _____

Київ – 2024 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра міжнародної економіки

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Сергій ВОЙТКО

«__» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студенту

Гордієнку Дмитру Юрійовичу

1. Тема дисертації **«Розвиток співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану»**, науковий керівник дисертації д.т.н., професор Гавриш Олег Анатолійович, затверджені наказом **№ 5212-с** по університету від **09 листопада 2023 року**
2. Термін подання студентом дисертації до **10 січня 2024 року**.
3. Об'єкт дослідження – інноваційно-інвестиційне співробітництво між Україною та Європейським Союзом.
4. Вихідні дані: фундаментальні положення економічної теорії, глобальні цілі, періодичні та монографічні видання, матеріали міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Державної митної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства оборони України, Верховної Ради України, Стокгольмського Міжнародного Інституту дослідження проблем миру, Світового банку, офіційні документи організацій та дані сайтів підприємств.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

- аналіз історії та динаміки інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС;
- визначення основних принципів та проблем інноваційно-інвестиційної взаємодії в умовах воєнного конфлікту;
- аналіз впливу воєнного стану на статистичні показники інноваційно-інвестиційної активності;
- розробка стратегій подолання викликів та використання можливостей для розвитку співробітництва в умовах економічної нестабільності;
- формулювання рекомендацій для стимулювання інновацій та інвестицій в умовах військового конфлікту.

6. Орієнтовний перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:

- 7 таблиць;
- 11 рисунків.

8. Дата видачі завдання «_____» _____ 2023 року

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1.	Вибір теми магістерської дисертації (з керівником) та їх затвердження на засіданні кафедри)	20 жовтня 2023 р.	виконано
2.	Видача завдання	10 листопада 2023 р.	виконано
3.	Розроблення плану магістерської дисертації	13 листопада 2023 р.	виконано
4.	Підбір наукової літератури з теми дослідження та її аналіз	15 листопада 2023 р.	виконано
5.	Підготовка теоретичного розділу та узгодження його змісту з науковим керівником	20 листопада 2023 р.	виконано
6.	Дослідження за обраною темою наукових досліджень	25 листопада 2023 р.	виконано
7.	Проведення комплексного аналізу практичної складової наукового дослідження	28 листопада 2023 р.	виконано
8.	Остаточне завершення другого розділу магістерської роботи	01 грудня 2023 р.	виконано
9.	Підготовка матеріалів третього розділу	05 грудня 2023 р.	виконано
10.	Узагальнення отриманих наукових результатів, використання матеріалів закордонної літератури та досвіду для подальшого аналізу та підготовка загальних висновків	15 грудня 2023 р.	виконано
11.	Оформлення матеріалів магістерської дисертації та подання його на перевірку науковому керівнику	30 грудня 2023 р.	виконано
12.	Усунення виявлених недоліків керівником, підготовка доповіді та наочних матеріалів для захисту	02 січня 2024 р.	виконано
13.	Перевірка магістерської роботи на збіги текстових фрагментів і плагіат, отримання відгуку	04 січня 2024 р.	виконано
14.	Подання магістерської роботи на рецензування і отримання рецензії.	08 січня 2024 р.	виконано
15.	Подання рецензії, відгуку наукового керівника, зброшурованої магістерської дисертації на кафедру (при наявності надаються інші документи / довідка чи акт про впровадження, копії наукових статей чи тез доповідей)	10 січня 2024 р.	
16.	Захист магістерської дисертації перед Державної екзаменаційної комісії згідно із затвердженим графіком	згідно із затвердженим графіком	

Студент

(підпис)

Дмитро ГОРДІЄНКО

(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Науковий керівник

(підпис)

Олег ГАВРИШ

(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Сторінок: 83	Рисунків: 11	Таблиць: 7	Додатків: 0
Дослідження на прикладі:	співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності		
Мета дослідження:	теоретичне обґрунтування інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС в умовах воєнного стану та розробка рекомендацій для підвищення ефективності цього співробітництва		
Завдання дослідження	– аналіз історії та динаміки інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС; – визначення основних принципів та проблем інноваційно-інвестиційної взаємодії в умовах воєнного конфлікту; – аналіз впливу воєнного стану на статистичні показники інноваційно-інвестиційної активності; – розробка стратегій подолання викликів та використання можливостей для розвитку співробітництва в умовах економічної нестабільності; – формулювання рекомендацій для стимулювання інновацій та інвестицій в умовах військового конфлікту.		
Об'єкт дослідження:	інноваційно-інвестиційне співробітництво між Україною та Європейським Союзом		
Предмет дослідження:	особливості та аспекти розвитку інноваційних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС в умовах воєнного конфлікту		
Наукова новизна	обґрунтовано: – ключові напрямки рекомендацій для удосконалення інноваційно-інвестиційного співробітництва в умовах економічної нестабільності та воєнного стану отримали подальший розвиток: – стратегії подолання викликів, ефективні механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери та рекомендації для удосконалення		

	співробітництва в умовах економічної нестабільності; – для оцінки сильних та слабких сторін, а також аналізу співробітництва між Україною та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності застосовано метод SWOT-аналізу, зроблено висновки.
--	---

Ключові слова: інвестиції, інновації, співробітництво, економічний розвиток, воєнний стан, підтримка.

АНОТАЦІЯ

Гордієнко Д. Ю. Розвиток співробітництва України та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану: магістерська дис. : 051 Економіка / Гордієнко Дмитро Юрійович. – Київ, 2024 – 83 с.

У магістерській дисертації був проведений теоретичний аналіз співробітництва України та ЄС в інноваційній сфері, визначено основні поняття та принципи інноваційно-інвестиційної діяльності, а також розглянуто роль економічних аспектів у співпраці в умовах воєнного стану. Розглянуто тренди в інноваційно-інвестиційній сфері. Здійснено зіставний аналіз інноваційно-інвестиційної активності в Україні та ЄС, проаналізовано статистичні показники економічної взаємодії під впливом воєнного стану, а також визначено ризики та можливості для інноваційно-інвестиційної сфери. Визначено позиції України на міжнародній арені в інноваційній сфері та проведено SWOT-аналіз інвестиційної привабливості України. Розглянуто шляхи розвитку співробітництва між Україною та ЄС в сфері інноваційно-інвестиційної діяльності. Наведено стратегії подолання викликів, що виникають в умовах військових конфліктів, визначено ефективні механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери та надано рекомендації для удосконалення співробітництва в умовах економічної нестабільності.

Ключові слова: інвестиції, інновації, міжнародне співробітництво, економічний розвиток, воєнний стан, фінансова підтримка.

ANNOTATION

Hordiienko D. Y. Development of Ukraine-EU Cooperation in the Field of Innovation and Investment Activities in the Conditions of Martial Law: Master's Thesis in Economics / Hordiienko Dmytro Yuriiovych. – Kyiv, 2024 – 83 p.

In the master's thesis, a theoretical analysis of cooperation between Ukraine and the EU in the innovation sector was conducted. The main concepts and principles of innovation-investment activities were identified, and the role of economic aspects in cooperation during times of war was examined. Trends in the innovation-investment sphere were discussed, and a comparative analysis of innovation-investment activity in Ukraine and the EU was carried out. Statistical indicators of economic interaction under the influence of a state of war were analyzed, and risks and opportunities for the innovation-investment sector were determined. Ukraine's positions on the international stage in the innovation sector were defined, and a SWOT analysis of Ukraine's investment attractiveness was conducted. The pathways for the development of cooperation between Ukraine and the EU in innovation-investment activities were explored. Strategies to overcome challenges arising in the context of military conflicts were presented, effective mechanisms for stimulating the innovation-investment sector were identified, and recommendations for improving cooperation in conditions of economic instability were provided.

Keywords: investments, innovations, international cooperation, economic development, martial law, financial support.

ЗМІСТ

ВСТУП	10
1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	13
1.1. Теоретичний аналіз співробітництва України та ЄС в інноваційній сфері	13
1.2. Основні поняття і принципи інноваційно-інвестиційної діяльності.....	18
1.3. Роль економічних аспектів у співпраці в умовах воєнного стану	23
Висновки до розділу 1	32
2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	33
2.1. Зіставний аналіз інноваційно-інвестиційної активності в Україні та ЄС	33
2.2. Статистичні показники економічної взаємодії під впливом воєнного стану.....	42
2.3. Аналіз ризиків та можливостей для інноваційно-інвестиційної сфери.	57
Висновки до розділу 2	64
3. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	66
3.1. Стратегії подолання викликів в умовах військових конфліктів	66
3.2. Ефективні механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери	69
3.3. Рекомендації для удосконалення співробітництва в умовах економічної нестабільності.....	71
Висновки до розділу 3	75
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	79

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах економічних та політичних турбуленцій, розгляд та аналіз інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та Європейським Союзом набуває надзвичайної важливості. Зокрема, враховуючи наявність воєнного стану, який став значущим фактором в економічному та соціальному контексті, відкривається новий вимір взаємодії між країнами.

У контексті сучасних геополітичних та економічних реалій, розгляд інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та Європейським Союзом стає вкрай актуальною та стратегічно важливою темою дослідження. Умови воєнного конфлікту, які переживає Україна, вносять свої особливі виклики та можливості в сферу інновацій та інвестицій.

Воєнний стан, як важливий фактор, диктує нові реалії для розвитку економічних відносин та співпраці між країнами. Важливо розглядати цю тему не лише як проблему, але і як можливість покращення економічної стійкості та інноваційного зростання в умовах визначених обставин.

Сучасна динаміка світової економіки та взаємозалежність країн створюють необхідність ретельного аналізу взаємовідносин, що зумовлюється інноваційною та інвестиційною активністю. Україна, виступаючи у ролі партнера для ЄС, розвивається в умовах воєнного конфлікту, що ставить під сумнів не лише економічну стабільність, але й вимагає нових стратегій та рішень для забезпечення спільного процвітання.

Такий аналіз стає особливо важливим у світлі сучасних тенденцій глобалізації та посилення конкурентоспроможності. Поглиблення співробітництва в інноваційній та інвестиційній сферах може стати не лише механізмом реагування на виклики воєнного стану, але й кроком до побудови стійкої та високотехнологічної економіки для обох сторін. У цьому контексті, аналіз інноваційно-інвестиційного співробітництва умовляє необхідність

глибокого розуміння та розробки стратегій для ефективного подолання викликів та використання можливостей у непередбачуваному економічному середовищі.

Огляд літератури. Окремі аспекти співробітництва й системної комунікації України з Європейським Союзом досліджувалися А.В. Грубінко, О.А. Джусом, О.О. Котелянець, Я.М. Костюченком, І.А. Кравчук, Л.А. Луць, Ю.В. Мовчан, В.І. Муравйовим, Р.А. Петровим, Особливий внесок у розвиток питань дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності внесли Н.Є. Скоробогатова, С.В. Войтко, Н.В. Сюр, О. Я. Трагнюк, О.О. Охріменко, О. М. Шпакович, І. В. Яковюком, С.Ю. Кашкіна, А.Я. Капустіна, А.О. Моїсеєва.

Об'єктом даного дослідження є інноваційно-інвестиційне співробітництво між Україною та Європейським Союзом.

Предметом дослідження є особливості та аспекти розвитку інноваційних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС в умовах воєнного конфлікту.

Метою магістерської дисертації є теоретичне обґрунтування інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС в умовах воєнного стану та розробка рекомендацій для підвищення ефективності цього співробітництва.

Відповідно до поставленої мети в роботі було визначено і вирішено наступні **завдання**:

- Аналіз історії та динаміки інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС.
- Визначення основних принципів та проблем інноваційно-інвестиційної взаємодії в умовах воєнного конфлікту.
- Аналіз впливу воєнного стану на статистичні показники інноваційно-інвестиційної активності.
- Розробка стратегій подолання викликів та використання можливостей для розвитку співробітництва в умовах економічної нестабільності.

- Формулювання рекомендацій для стимулювання інновацій та інвестицій в умовах військового конфлікту.

Для досягнення мети та вирішення основних завдань магістерської дисертації використано різноманітні методи дослідження. До загальнонаукових відносяться метод діалектичного пізнання та метод логічної абстракції. Застосовано логічний метод, аналогії (при вивченні історично-економічних процесів), всебічний погляд на предмет дослідження, побудова раціональних причинно-наслідкових зв'язків, метод порівняння, узагальнення, систематизації та синтезу (порівняння великої кількості змінних і зіставлення при аналізі статистичних даних). Для експертної діагностики використано метод порівняння та оцінювання.

Положення магістерської дисертації, що визначають її **наукову новизну** і виносяться на захист, полягають у наступному:

обґрунтовано:

- ключові напрямки рекомендацій для удосконалення інноваційно-інвестиційного співробітництва в умовах економічної нестабільності та воєнного стану;

отримали подальший розвиток:

- стратегії подолання викликів, ефективні механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери та рекомендації для удосконалення співробітництва в умовах економічної нестабільності;
- для оцінки сильних та слабких сторін, а також аналізу співробітництва між Україною та ЄС у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності застосовано метод SWOT-аналізу, зроблено висновки.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані для розробки практичних стратегій та рішень для організацій, що діють в умовах подібних викликів, сприяючи стійкому інноваційному розвитку та співробітництву між регіонами.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Теоретичний аналіз співробітництва України та ЄС в інноваційній сфері

Історія інноваційного співробітництва між Україною та Європейським Союзом є складною та багатогранною, з етапами, що визначають сучасний стан співпраці. Початок взаємодії у цій сфері був покладений в період після набуття Україною незалежності в 1991 році.

На перших етапах формування співробітництва інноваційна діяльність обмежувалася переважно науковим обміном та академічними ініціативами. Проте вже тоді визначалися ключові напрями, такі як обмін науково-технічною інформацією та технологічний трансфер. Низка спільних наукових проєктів і досліджень спрямовувалася на розвиток нових технологій та інноваційних рішень.

Другий етап, який відзначається середини 2000-х, характеризується посиленням практичного співробітництва в інноваційній галузі. Зросли обсяги інвестицій в інноваційні стартапи, спільні проєкти та пілотні програми. Сприяло цьому покращення інфраструктури для підтримки інновацій, яке стало результатом спільних ініціатив.

Третій етап, що настає у сучасному контексті, характеризується більш глибоким та комплексним партнерством в інноваційних сферах. Взаємодія стала системною, а проєкти розповсюджуються на різні сектори економіки. Інноваційні центри, лабораторії та технопарки в Україні отримали стимул для розвитку через активне участь європейських партнерів.

На фоні цих етапів визначення ключових напрямків співпраці стало більш точним. Основні увагу приділяється розвитку високотехнологічних

галузей, створенню інноваційних продуктів та послуг, а також спільному розв'язанню актуальних технологічних викликів [24].

Ці етапи не тільки визначили траєкторію інноваційного співробітництва, а й зробили його більш адаптованим до викликів сучасності. Взаємодія в інноваційній сфері стала ключовим елементом стратегічного партнерства між Україною та ЄС, що сприяє спільному розвитку та створенню умов для сталого інноваційного зростання.

Вивчення основних інструментів, спрямованих на сприяння інноваційному розвитку в контексті співпраці між Україною та Європейським Союзом, розкриває важливий механізм стимулювання новаторської активності та перенесення технологій між країнами.

Одним із ключових інструментів підтримки інновацій є система грантів. Грантові програми, розроблені як національними, так і європейськими організаціями, надають науковцям, підприємствам та стартапам можливість отримати фінансову підтримку для реалізації своїх інноваційних ідей. Ці гранти часто охоплюють широкий спектр секторів, від науки та техніки до енергетики та медицини, сприяючи розвитку різноманітних інновацій.

Технологічний трансфер є ще однією ключовою складовою сприяння інноваційному розвитку. Цей інструмент сприяє обміну технологічними рішеннями та знаннями між організаціями, науковими установами та підприємствами. Процес технологічного трансферу дозволяє впроваджувати передові технології, розроблені в одній країні, в іншій, що сприяє розширенню та оптимізації виробництва.

Науково-дослідні програми є ще однією формою інструменту підтримки інновацій. Ці програми спрямовані на поглиблене наукове дослідження та розвиток, зокрема важливі для інноваційних галузей. Участь у науково-дослідних програмах надає можливість взаємодії науковців, експертів та підприємців для спільного вирішення актуальних наукових та технологічних завдань [31].

Помітно, що ці інструменти працюють в комплексі, спільно формуючи ефективну інноваційну систему. Вони допомагають виробляти та впроваджувати новаторські ідеї, сприяючи технологічному розвитку та забезпечуючи підтримку для високотехнологічних виробництв. У результаті цей комплекс інструментів стає важливим стимулом для інноваційної активності в Україні та поглиблює співпрацю з Європейським Союзом в галузі нових технологій та високих стандартів науково-дослідної роботи.

Аналізуючи основні досягнення та ідентифікуючи проблеми в інноваційному співробітництві між Україною та Європейським Союзом, можна визначити значний прогрес та виклики, які стали ключовими в ході цього процесу.

Серед досягнень можна відзначити створення спільних інноваційних проектів та програм, спрямованих на розвиток технологічних вирішень у різних секторах економіки. Україна і ЄС успішно взаємодіють у сферах, таких як інформаційні технології, енергетика, біотехнології та інші, сприяючи спільному розвитку новаторських рішень.

Ще одним досягненням є стимулювання наукових обмінів та мобільності науковців між країнами. Програми обміну дослідниками та спільні грантові ініціативи сприяють об'єднанню наукових потенціалів і взаємному обміну найновішими знаннями та практикою.

Однак існують певні проблеми, які гальмують повноцінний розвиток інноваційного співробітництва. Однією з них є бюрократичні та правові труднощі, пов'язані з оформленням та здійсненням спільних проектів. Спрощення адміністративних процедур та вирішення питань інтелектуальної власності є актуальною задачею.

Неодноразово виникали питання з регіональною координацією та вирішенням різниці в інноваційній активності між різними регіонами України. Це вимагає розвитку стратегій, спрямованих на зменшення цього розриву та забезпечення рівномірного розподілу інноваційного потенціалу.

Недолік фінансової підтримки для стартапів та малого бізнесу, який має інноваційний потенціал, також є важливою проблемою. Забезпечення доступу до фінансових ресурсів та інвестицій є критичним для стимулювання інновацій та підтримки перспективних ідей.

Нарешті, проблемою може бути недостатнє розуміння та усвідомлення можливостей, які відкриває інноваційне співробітництво, серед підприємств та наукових установ. Проактивне інформування та освітня робота можуть сприяти усвідомленню великого потенціалу інноваційної взаємодії між Україною та ЄС.

Технологічний трансфер в інноваційному співробітництві між Україною та Європейським Союзом відіграє ключову роль у стимулюванні та обміні новітніми технологіями, сприяючи вдосконаленню конкурентоспроможності, розвитку підприємництва та зміцненню інноваційного потенціалу обох партнерів.

Однією з основних функцій технологічного трансферу є полегшення доступу до передових технологій та наукових досягнень. Це особливо актуально для країн, які розвиваються, таких як Україна, що можуть здобути доступ до сучасних рішень та знань, що сприяє розвитку власних виробничих потужностей та підвищенню якості продукції.

Технологічний трансфер також відіграє важливу роль у зміцненні інноваційного середовища. Здатність швидко та ефективно переносити технології дозволяє підприємствам та науковим установам у регіонах реалізувати інноваційні ідеї та впроваджувати передові підходи в реальному секторі.

Окрім того, технологічний трансфер сприяє утворенню мереж співпраці та партнерств. Обмін технологічними рішеннями сприяє створенню спільних проектів між підприємствами, науковими установами та стартапами, що, в свою чергу, збільшує обсяги інноваційної діяльності та створює нові можливості для розвитку бізнесу [19].

Однак існують виклики та обмеження, пов'язані з технологічним трансфером. Найважливішим є вирішення питань інтелектуальної власності, що може ускладнювати процес обміну технологіями та вимагати розробки чітких правових механізмів для захисту прав власників інновацій.

Крім того, важливо забезпечити збалансованість та взаємовигідність у співпраці, уникаючи надмірної залежності від одного партнера та забезпечуючи взаємовигідні умови для всіх сторін. Розвиток механізмів оцінки та контролю ефективності технологічного трансферу стає актуальним завданням для забезпечення сталого розвитку інноваційного співробітництва.

Вивчення взаємодії між Україною та Європейським Союзом в контексті культурних особливостей відкриває важливі аспекти, які можуть впливати на інноваційну співпрацю між цими партнерами. Культурні взаємовідносини грають ключову роль у визначенні ефективності інноваційного співробітництва та впливають на різноманітні етапи цього процесу.

Однією з культурних особливостей, що впливає на інноваційну співпрацю, є різниця в стилі комунікації. Кожна країна має свої власні конвенції та норми комунікації, які можуть впливати на ефективність обміну інформацією та ідеями. Розуміння та адаптація до різниць у способах спілкування є важливим елементом успішного партнерства в інноваційних проектах.

Крім того, різниці в корпоративній культурі можуть впливати на спосіб управління проектами та прийняття стратегічних рішень. Розуміння підходів до управління та прийняття ризиків допомагає уникати непорозумінь та сприяє плідній співпраці між учасниками інноваційних ініціатив.

Важливим аспектом є також взаємодія між інноваційним середовищем та традиційними культурними цінностями. Україна та Європейський Союз можуть мати відмінні підходи до інновацій та їх впровадження в суспільство через різниці в ставленні до ризику, відкритості новому та ступені залученості громадськості у розвиток інновацій.

Додатковим важливим аспектом є питання інтелектуальної власності, яке також має культурний відтінок. Взаєморозуміння та визначення правових рамок щодо інтелектуальної власності може впливати на обсяг інноваційного обміну та створення довгострокового партнерства [22].

Отже, вивчення культурних аспектів у взаємодії України та ЄС в інноваційній галузі є важливим етапом для розуміння та подолання потенційних труднощів у спільних проектах. Глибоке розуміння культурних контекстів дозволяє побудувати ефективне інноваційне співробітництво, яке враховує та використовує різноманітність та унікальність кожного партнера.

1.2. Основні поняття і принципи інноваційно-інвестиційної діяльності

Визначення термінів "інновації" та "інвестиції" є ключовим етапом у розумінні інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Ці терміни не лише становлять основу для спільного розуміння сторонами, але й визначають стратегічні напрямки співпраці, взаємодіючи та впливаючи на розвиток обох партнерів.

Інновації, у контексті інноваційно-інвестиційного співробітництва, можна розглядати як впровадження нових ідей, концепцій, продуктів, процесів або послуг з метою досягнення позитивних змін і отримання конкурентної переваги. Інновації включають в себе впровадження новаторських рішень та технологій, спрямованих на поліпшення якості життя та розвиток суспільства.

З іншого боку, інвестиції представляють собою матеріальні або фінансові ресурси, які надаються з метою отримання прибутку чи досягнення стратегічних цілей. У контексті інновацій інвестиції можуть бути спрямовані на фінансування досліджень і розвитку, впровадження нових технологій, створення інноваційних продуктів чи послуг, а також розвиток людських ресурсів [12].

Інноваційно-інвестиційне співробітництво полягає в тісній взаємодії між сторонами з метою сприяння інноваційному розвитку. Це може включати у себе обмін технологічними знаннями, спільні дослідження та розробки, а також інвестиції в інноваційні проекти.

Важливим аспектом є забезпечення взаємодії між новаторами та інвесторами з різних секторів та країн. Це дозволяє використовувати сильні сторони та експертизу кожного партнера для досягнення спільних цілей.

Окрім того, ефективне інноваційно-інвестиційне співробітництво передбачає розробку стимулів та підтримки для інноваційних ініціатив. Це може включати в себе розробку спеціальних програм фінансування, податкових пільг, а також створення інфраструктури для зручної комунікації та обміну ідеями.

Таким чином, чітке визначення та розуміння термінів "інновації" та "інвестиції" є фундаментальним для успішної інноваційно-інвестиційної співпраці, що сприяє створенню новаторських рішень та спільному розвитку.

Вивчення взаємовідносин між технологічним лідером і технологічним "послідовником" в інноваційній галузі є ключовим етапом аналізу інноваційно-інвестиційного співробітництва. Це відображає структуру та динаміку співпраці між країнами чи підприємствами, що можуть знаходитися на різних стадіях розвитку інновацій [24].

Технологічний лідер - це сутнісна фігура, що визначається високим рівнем інноваційності, науково-дослідницькою активністю та здатністю до розвитку передових технологій. Лідери часто визначають нові тенденції, впроваджують революційні рішення та мають значний вплив на весь ринок. У контексті інноваційно-інвестиційного співробітництва, технологічні лідери можуть виступати ініціаторами та основними учасниками спільних проектів.

Технологічні "послідовники" є суб'єктами, які відстають від лідерів за рівнем інноваційності, але мають потенціал до швидкого зростання та впровадження передових технологій. Послідовники можуть використовувати

свою гнучкість та швидкість реакції на нові ринкові умови для ефективного адаптування та впровадження інновацій, розроблених технологічними лідерами.

Взаємодія між технологічним лідером і технологічним "послідовником" може приймати різні форми, такі як партнерства, спільні дослідження чи технологічний трансфер. Технологічні лідери можуть надавати ресурси та експертизу, в той час як технологічні "послідовники" можуть прискорити процеси впровадження та адаптації інновацій.

Важливою рисою цього взаємодії є те, що вона створює динамічну екосистему, де інновації розповсюджуються та розвиваються на ринку швидше та більш ефективно. Така співпраця може призводити до створення нових продуктів, оптимізації виробничих процесів та підвищення конкурентоспроможності обох сторін.

Необхідність розуміння відмінностей між технологічним лідером і технологічним "послідовником" дозволяє краще адаптуватися до специфіки інноваційного розвитку та сприяє створенню взаємовигідних стратегій у рамках інноваційно-інвестиційного співробітництва.

Розгляд різних моделей інноваційно-інвестиційного розвитку є важливим кроком у розумінні ефективних стратегій та підходів, спрямованих на стимулювання інноваційно-інвестиційної активності. Ці моделі визначають керівні принципи та механізми, які можуть бути використані для сприяння розвитку та впровадженню новаторських ідей [6].

Однією з основних моделей є лінійна модель інновацій, яка передбачає послідовний процес відкриття, розробки, виробництва та впровадження інновації. Ця модель покладає акцент на етапах та послідовності кроків у створенні нового продукту чи технології, виходячи з поняття "від лабораторії до ринку".

Сучасні підходи включають інші моделі, такі як мережева модель інновацій, що розглядає інновації як результат співпраці різних учасників у

мережі, включаючи підприємства, університети, дослідницькі установи та урядові органи. Ця модель підкреслює важливість відкритості та обміну інформацією для сприяння інновацій [31].

Однією з успішних моделей є також інтегрована модель інноваційно-інвестиційного розвитку, яка поєднує елементи інноваційного середовища та фінансової підтримки. Ця модель передбачає взаємодію між державними органами, бізнесом та академічним сектором для сприяння інновацій через різноманітні інструменти, такі як гранти, податкові пільги та кредитування.

Паралельно існує екосистемна модель інновацій, яка розглядає інновації як результат взаємодії різних учасників в екосистемі, включаючи стартапи, інвесторів, великі компанії та державні структури. Ця модель визнає важливість створення умов для розвитку інноваційного середовища, де різні гравці можуть взаємодіяти та обмінюватися ідеями.

Необхідно також розглядати глобальні моделі інноваційного розвитку, оскільки в сучасному світі інновації дедалі частіше стають результатом міжнародної співпраці та обміну знаннями. Глобальні моделі враховують вплив глобальних тенденцій, таких як глобалізація та цифрова трансформація, на інноваційну діяльність.

Усі ці моделі представляють різні підходи та стратегії, які можуть бути успішно використані для стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку. Важливо враховувати конкретні умови та контекст країни чи підприємства при обиранні оптимальної моделі для досягнення максимального ефекту.

Аналіз впливу інновацій на економіку є ключовим компонентом розуміння динаміки інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Цей аспект виявляється взаємозв'язком між інноваційною активністю та економічним зростанням, що може мати далекосяжні наслідки для обох сторін.

Інновації в економіці допомагають створювати нові продукти, поліпшувати виробничі процеси та впроваджувати передові технології. Це

може призводити до збільшення продуктивності праці, покращання якості товарів та послуг, а також створення нових ринків та можливостей для розвитку підприємництва.

В контексті співпраці між Україною та ЄС, інноваційна діяльність може стати каталізатором для розвитку та модернізації економік обох сторін. Спільні проекти у сфері науково-дослідницької діяльності, технологічного трансферу та розвитку інновацій можуть стимулювати обмін знань та досвіду між партнерами.

Економічні вигоди від інноваційної співпраці включають підвищення конкурентоспроможності обох економік на міжнародному ринку. Інноваційно насичені товари та послуги можуть залучати більше іноземних інвесторів, а також сприяти експорту і позиціонуванню країн у глобальній економічній системі.

Потенційний вплив інновацій на зростання зайнятості є також важливим аспектом. Розвиток нових галузей та технологічних інновацій може створювати робочі місця, підтримувати розвиток креативних індустрій та підвищувати рівень кваліфікації робочої сили.

Додатковим позитивним ефектом може бути зменшення екологічного впливу завдяки впровадженню екологічно чистих технологій та раціональному використанню ресурсів. Інноваційні рішення можуть сприяти сталому розвитку та зменшенню негативного впливу виробництва на навколишнє середовище.

З іншого боку, економічне зростання через інновації може вимагати значних інвестицій та ресурсів. Державна підтримка, фінансові стимули та сприяння бізнесу у розвитку інноваційних проектів є ключовими факторами для досягнення позитивних ефектів від інноваційно-інвестиційної співпраці.

Отже, інноваційна активність в контексті співпраці між Україною та ЄС може стати потужним інструментом для досягнення економічного зростання,

підвищення конкурентоспроможності та створення стійких економічних переваг для обох партнерів [21].

1.3. Роль економічних аспектів у співпраці в умовах воєнного стану

Аналіз ролі фінансування в інноваційно-інвестиційній діяльності, зокрема в умовах воєнного конфлікту, є важливим етапом в розумінні взаємозв'язку між економічною стабільністю та інноваційним розвитком. Фінансування грає критичну роль у забезпеченні необхідних ресурсів для досліджень, розробки нових технологій та впровадження інноваційних проектів.

В умовах воєнного конфлікту фінансування може зазнавати великого тиску через зниження бюджетних ресурсів, перерозподіл фінансових потоків на потреби оборони та соціального захисту. Однак важливо розглядати інновації як інструмент для розвитку та відновлення економіки в умовах кризи.

Фінансування інновацій може надавати значний імпульс для стимулювання економічного розвитку під час воєнного конфлікту. Залучення додаткових ресурсів до наукових досліджень, розробок нових технологій та інноваційних стартапів може стати основою для створення нових ринків та робочих місць.

Фінансування інновацій в умовах воєнного конфлікту може відбуватися за різними напрямками. Державні програми, гранти для досліджень, податкові пільги для інноваційних підприємств та підтримка з боку фондів можуть бути важливими інструментами для забезпечення стабільного фінансового середовища для інновацій.

Особливо важливим є взаємодія між державним сектором, приватним бізнесом та академічними установами у створенні ефективної системи фінансування. Партнерства та співпраця можуть забезпечити оптимальне

використання ресурсів, а також взаємовигідне обмін знаннями та технологіями.

Попри труднощі, пов'язані з воєнним конфліктом, фінансування інновацій може бути спрямоване на розробку технологій для вирішення військових завдань, а також на створення продуктів та послуг, які можуть знайти застосування в мирний час.

Зрозуміння важливості фінансування інновацій в умовах воєнного конфлікту відкриває перспективи для розвитку стійких та високотехнологічних економік. Відповідне фінансове забезпечення інновацій може стати драйвером для подальшого економічного відновлення та зміцнення партнерських відносин між Україною та Європейським Союзом.

Дослідження впливу ринкової кон'юнктури на стратегії інноваційно-інвестиційної співпраці є необхідним етапом для розуміння та адаптації до змін в економічному середовищі. Ринкова кон'юнктура, яка визначається попитом, пропозицією, конкуренцією та іншими факторами, має прямий вплив на прийняття стратегічних рішень у сфері інновацій та інвестицій.

Умови ринкової кон'юнктури можуть змінюватися внаслідок різних факторів, таких як економічна нестабільність, політичні події, технологічні зміни та інші. У випадку воєнного стану, ці фактори можуть бути ще більш вираженими та несприятливими для інноваційно-інвестиційної діяльності.

Стратегії інноваційно-інвестиційної співпраці повинні бути гнучкими та адаптованими до змін у ринковій ситуації. При несприятливих умовах може бути важливим перегляд стратегій, перерозподіл ресурсів та пошук нових можливостей [5].

Доцільно розглядати інноваційно-інвестиційні стратегії в контексті змін у попиті на інноваційні товари та послуги. Наприклад, під час воєнного конфлікту може збільшуватися попит на технології та рішення, пов'язані з безпекою, оборонною галуззю, медициною та іншими сферами.

Стратегії також можуть враховувати міжнародні аспекти співпраці в умовах ринкової нестабільності. Зміна економічних та політичних умов може вплинути на взаємодію між Україною та Європейським Союзом, а тому стратегії повинні враховувати такі можливі ризики та невизначеності.

Урахування ринкової кон'юнктури також передбачає аналіз конкурентної ситуації. Зміна в умовах конкуренції може вплинути на ефективність стратегій та вимагати реорганізації діяльності для досягнення конкурентних переваг.

Важливо також враховувати соціокультурні аспекти ринкової кон'юнктури, оскільки зміна у споживчих уподобаннях та поведінці може впливати на попит на інноваційні продукти та послуги.

Узагальнюючи, дослідження впливу ринкової кон'юнктури на стратегії інноваційно-інвестиційної співпраці дозволяє виявити ключові тенденції, адаптуватися до змін та визначити оптимальні напрямки для співпраці між Україною та Європейським Союзом в умовах воєнного стану.

В умовах воєнного стану регулюючі механізми відіграють критичну роль у забезпеченні стабільності та стимулюванні інноваційної активності. Визначення їх ролі та ефективності стає ключовим завданням для підтримки інноваційного розвитку в умовах кризи.

Один із основних регулюючих механізмів у таких умовах - це фінансова політика держави. Забезпечення фінансової підтримки для наукових досліджень, розробок та інновацій є важливим елементом в умовах воєнного конфлікту. Державні гранти, субсидії, податкові пільги можуть стати ефективними інструментами для залучення ресурсів у сферу інновацій.

Також, важливим регулюючим механізмом є правова база, яка регламентує інноваційну діяльність. Умови воєнного стану можуть вимагати адаптації чинного законодавства для стимулювання інновацій та полегшення процесу впровадження нових технологій [4].

Ефективна координація між галузями уряду, науковими установами та підприємствами також вважається важливим регулюючим механізмом. Взаємодія між різними сторонами може сприяти обміну знаннями та ресурсами, що сприяє швидкому впровадженню інновацій.

Окрім того, регулюючі механізми можуть включати моніторинг та оцінку інноваційної діяльності. Системи відстеження результативності та оцінка впливу інновацій можуть допомагати в управлінні ресурсами та коригуванні стратегій в умовах нестабільності.

Особливу увагу слід приділити ініціативам та програмам, спрямованим на розвиток ключових технологічних галузей та забезпечення їхньої відповідності потребам суспільства в умовах воєнного конфлікту. Це може включати підтримку розвитку нових технологій у сферах безпеки, медицини, енергетики та інших.

Враховуючи усі ці аспекти, регулюючі механізми в умовах кризи повинні бути спрямовані на створення сприятливого середовища для інновацій та забезпечення стійкого розвитку в економічно невпевнених умовах воєнного конфлікту.

Валютні коливання є важливим аспектом для розгляду в контексті інноваційно-інвестиційної діяльності, особливо в умовах воєнного стану. Аналіз впливу валютних коливань на інвестиційну привабливість та ефективність інноваційних проектів стає критично важливим для управління ризиками та прийняття стратегічних рішень.

Воєнний конфлікт може призвести до значних валютних коливань через ряд факторів, таких як нестабільність економічної ситуації, зміни в торговельних балансах та інші економічні труднощі. Ці коливання можуть впливати на інвестиційний клімат та фінансову стабільність.

Один з основних впливів валютних коливань - це зміна вартості іноземної валюти в порівнянні з національною валютою. Це може вплинути на вартість інноваційних проектів, які вимагають імпорту матеріалів чи

технологій. В разі зростання вартості іноземної валюти може збільшитися вартість закупівлі іноземних компонентів, що негативно позначиться на ефективності та конкурентоспроможності інноваційного проекту.

З іншого боку, валютні коливання можуть також створити можливості для інвесторів. Зниження вартості національної валюти може збільшити експортну конкурентоспроможність та робити інноваційні продукти більш доступними для міжнародних покупців.

Для ефективного управління валютними ризиками в інноваційних проектах, підприємства можуть використовувати фінансові інструменти, такі як хеджування валютних ризиків, щоб захистити себе від негативних наслідків коливань курсів валют.

Також, важливо враховувати потенційні переваги децентралізованої технології, такої як блокчейн, яка може забезпечити більшу стабільність та безпеку в фінансових операціях, зменшуючи вплив валютних коливань на інноваційні проекти [2 *складено автором на основі статистичних даних*].

Узагальнюючи, вплив валютних коливань на інноваційно-інвестиційні проекти в умовах воєнного конфлікту потребує уважного аналізу та розробки стратегій управління ризиками для забезпечення стійкості та успіху інноваційних ініціатив.

Глобальні економічні тенденції визначають сучасні умови для інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС, особливо в умовах воєнного стану. Розгляд цих тенденцій важливий для правильного аналізу та адаптації стратегій співпраці.

Однією з ключових глобальних тенденцій є швидке розвиток технологій. Зростання цифрової трансформації, розширення інтернету, штучний інтелект та інші інноваційні технології стають домінуючими факторами у світовій економіці. Це відкриває нові можливості для співпраці в галузі досліджень та розвитку між Україною та ЄС.

Глобальні виклики, такі як зміна клімату та сталев конкуренція, є ще однією важливою тенденцією. Співпраця в інноваційній сфері може стати ефективним механізмом для спільного вирішення таких проблем. Розробка нових екологічно чистих технологій та ефективних стратегій конкурентоспроможності може бути ключовим напрямком співробітництва.

Економічна нестабільність та фінансові труднощі, які можуть виникнути внаслідок воєнного конфлікту, стають ще однією глобальною тенденцією. У таких умовах важливо розглядати механізми фінансування та регулювання, які можуть забезпечити стійкість інноваційних проектів.

Також, глобальні торгові та економічні угоди стають частиною глобальних економічних тенденцій. Україна та ЄС можуть використовувати такі угоди для стимулювання інноваційного обміну та сприяння спільному економічному розвитку.

Загалом, розгляд глобальних економічних тенденцій дозволяє обґрунтувати потенційні переваги та ризики інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС в умовах воєнного конфлікту, сприяючи розробці ефективних стратегій та рішень для обох сторін [1].

У сучасних умовах аспекти інноваційної діяльності у контексті економічного відродження України після війни визначаються різнобічно: розширення робочих місць, підвищення продуктивності, підвищення конкурентоспроможності підприємств, збільшення обсягів експорту та покращення якості життя населення.

Загальне дослідження інновацій як ключового фактора глобальної інтеграції та економічного відродження є стратегічним для підтримки інноваційно орієнтованих підприємств та формування державної політики у майбутньому. Інновації виступають каталізатором післявоєнного економічного відродження України.

Розробка нових технологій, продуктів та послуг сприяє підприємствам у підвищенні продуктивності та конкурентоспроможності, що призводить до

зростання виробництва та поліпшення рівня життя. Інноваційна діяльність стає стимулом для підприємництва та привертає інвестиції в Україну. Нові технології та продукти привертають увагу іноземних інвесторів, сприяючи залученню нових інвестицій. Інноваційні проекти сприяють зміцненню економічної безпеки України, зменшуючи залежність від імпорту та збільшуючи обсяги експорту.

Ситуація в Україні, обумовлена військовою агресією Росії, привертає увагу Європейського Союзу та міжнародної спільноти, сприяючи підтримці України у різних сферах, зокрема в інноваціях.

Надано грант у розмірі 20 мільйонів євро спеціально для 200 українських стартапів та інноваційних МСП. З огляду на поточну ситуацію, найбільш перспективними сферами розвитку вітчизняних інновацій визначаються оборонний сектор, охорона здоров'я, будівництво, IT-індустрія, інклюзивний розвиток та освіта. Однак для досягнення прогресу необхідно формування національних наукових інституцій, які можуть стати центрами глибокого експертного знання та генераторами відповідей на нові виклики у національних пріоритетах.

Державна підтримка розвитку інноваційної діяльності передбачає участь у формуванні сприятливої кредитної, податкової та митної політики для інноваційного розвитку, заходи щодо привертання потенційних інвесторів, поширення інформації про державну підтримку, розвиток інноваційного потенціалу, забезпечення відкритого доступу до інформації про розвиток інноваційної інфраструктури, сприяння співпраці між підприємствами та науковими установами, сприяння комерціалізації інновацій, та співпраця з національною та міжнародною інноваційною інфраструктурою та фондами. Необхідно акцентувати увагу на освітніх та наукових ініціативах.

Україні на шляху інноваційного розвитку доведеться подолати виклики, такі як недостатнє фінансування проектів, відсутність сприятливого

законодавства, низький рівень кваліфікації та інфраструктури. Враховуючи військовий контекст, потрібно активно працювати над залученням іноземних інвесторів для відновлення економіки та інфраструктури.

Ефективне привертання іноземних інвестицій полягатиме у використанні інноваційних підходів до презентації перспективних проєктів та у встановленні ефективної взаємодії між бізнесом, владою та науковими установами. Об'єднання зусиль всіх учасників дозволить Україні визначити власний шлях до підвищення інвестиційної привабливості в умовах післявоєнного відновлення.

Глобальна парадигма "нової інноваційної перспективи" Європейського Союзу включає активну політику сприяння інноваціям і новим знанням. Країни-члени ЄС підтримують структурну інноваційну політику через поєднання національних стратегій з участю в європейських інноваційних програмах. Наднаціональні інституції ЄС акцентують увагу на розвитку інноваційної інфраструктури через сприяння регіональному розвитку, що стає особливістю останніх років.

Розвиток інноваційної діяльності має стати інструментом для підвищення співпраці та включення України в глобальне інноваційне співтовариство. Участь в міжнародних програмах та співпраця з іншими країнами сприятимуть обміну досвідом і технологіями, а також залученню іноземних інвесторів. Співпраця між державою, бізнесом та науковими установами є основою для створення інноваційної екосистеми в Україні. Ефективне використання національних ресурсів та залучення талановитих спеціалістів та стартапів сприятиме економічному розвитку та підвищенню рівня життя населення, створюючи сприятливе середовище для інноваційної діяльності малого та мікробізнесу.

Головним чином інноваційні ідеї та проєкти в Україні виникають в науково-дослідних організаціях університетів, науково-дослідних інститутах та незалежних лабораторіях, які мають найбільше число патентів. Проте,

незважаючи на їхню велику кількість, кількість винаходів залишається обмеженою через необхідність участі багатьох інших структур, де працюють кваліфіковані інженери, менеджери та представники інших професій. У цьому контексті ефективним виявляється формування регулярних контактів між ключовими учасниками інноваційного процесу, або ж створення інноваційних кластерів.

На сьогодні країни ЄС активно підтримують розвиток кластерів, сприяючи їхній інноваційній інфраструктурі, зміцненню мереж і навчанню, інвестуванню та обміну знаннями серед учасників кластеру. Ця стратегія сприяє широкомасштабному розвитку ЄС. Тому досвід, отриманий Європейським Союзом, може послужити важливим викликом для формування національних механізмів регулювання кластерів в Україні. Також важливо вивчати та впроваджувати національні програми стратегічного розвитку та співпрацю в Європейському економічному просторі, наприклад, через створення національних і міжнародних кластерів та активну участь в них у майбутніх програмах ЄС.

Вивчаючи стан інноваційного розвитку в Україні на основі міжнародних рейтингів, відзначено, що після підписання Угоди про асоціацію Україна вдосконалила свій креативний потенціал та досягла успіху в розвитку бізнес-середовища та освітнього потенціалу, на рівні більшості європейських країн. Однак у зазначених умовах сучасних викликів, недосконалості інноваційної політики, законодавчої бази та загроз суверенітету України, виявлено низький рівень розвитку інститутів, наукових установ, кластерів та інфраструктури. Також відсутні механізми захисту авторських прав, інтелектуальної власності та інвесторів.

Для вирішення цих проблем у сфері інноваційного розвитку України важливими завданнями державної інноваційної політики повинно стати створення ефективних державних інститутів, прозорої системи оподаткування та механізмів захисту іноземних інвесторів, авторського права та

інтелектуальної власності. Також слід збільшити фінансування досліджень і розробок, створити центри трансферу технологій за стандартами ООН та повністю використовувати переваги та можливості, що випливають з Угоди про асоціацію з ЄС.

Висновки до розділу 1

Узагальненою темою, яка широко використовується в економічній системі, на якій наголошується як на макро-, так і на мікрорівні, є сфера інвестицій. Основна ідея полягає в тому, що інвестиції представляють собою вкладання капіталу у всі його формах у різноманітні об'єкти господарської діяльності з метою досягнення прибутку, а також досягнення інших економічних та неекономічних результатів. Повноцінна робота та розвиток будь-якого суб'єкта господарювання значною мірою залежать від його інвестиційної активності, оскільки вона спрямована на стимулювання конкуренції між підприємствами та, відповідно, створення умов для повертання інвесторів.

Оцінюючи інвестиційно-інноваційну сферу в Україні, слід визнати, що вона відстає від провідних країн світу. Таким чином, наша країна надто залежить від імпорту високотехнологічної продукції та технологій. У цьому контексті зростання високотехнологічної продукції стає найважливішою передумовою для розвитку сучасної та ефективної економіки, цього можна досягти шляхом залучення висококваліфікованих молодих кадрів у наукові організації та збільшення фінансування тих сфер, які ймовірно не привернули б інвесторів. Практика свідчить, що в економічно розвинених країнах велике значення мають інноваційні інвестиції, які вносять свій внесок у нематеріальні активи та сприяють впровадженню науково-технічних інновацій як у сфері виробництва, так і в соціальному розвитку, призводячи до кількісних та якісних поліпшень за всіма ключовими показниками економіки.

2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

2.1. Зіставний аналіз інноваційно-інвестиційної активності в Україні та ЄС

У контексті зіставного аналізу інноваційно-інвестиційної активності України та Європейського Союзу, важливо зазначити, що обидві сторони демонструють значну відмінність у своїх підходах та результатах. Ця відмінність особливо стає помітною на фоні воєнного стану в Україні, який неминуче впливає на інноваційні та інвестиційні процеси.

Спочатку розглянемо обсяги інвестицій у сфері інновацій. Україна за останні кілька років демонструвала стійке зростання інвестицій у цю сферу, незважаючи на складні економічні та політичні умови. Згідно з даними Державної служби статистики України, обсяги інвестицій у науково-технічну діяльність зросли на 15-20% від загального обсягу інвестицій. Тим часом, країни ЄС, згідно з даними Євростату, продовжують лідирувати у світовому рейтингу за обсягами інвестицій у дослідження та розвиток, перевищуючи 2% від їх ВВП.

Коли йдеться про кількість патентів і технологічних інновацій, ситуація в Україні та ЄС також відрізняється. Україна, хоча і показала зростання у кількості реєстрацій патентів, все ж залишається позаду європейських країн. За даними Всесвітньої організації інтелектуальної власності, в Україні було зареєстровано близько 500 патентів на винаходи за останній рік, тоді як у країнах ЄС ця цифра значно вища, що свідчить про більш високий рівень інноваційної активності.

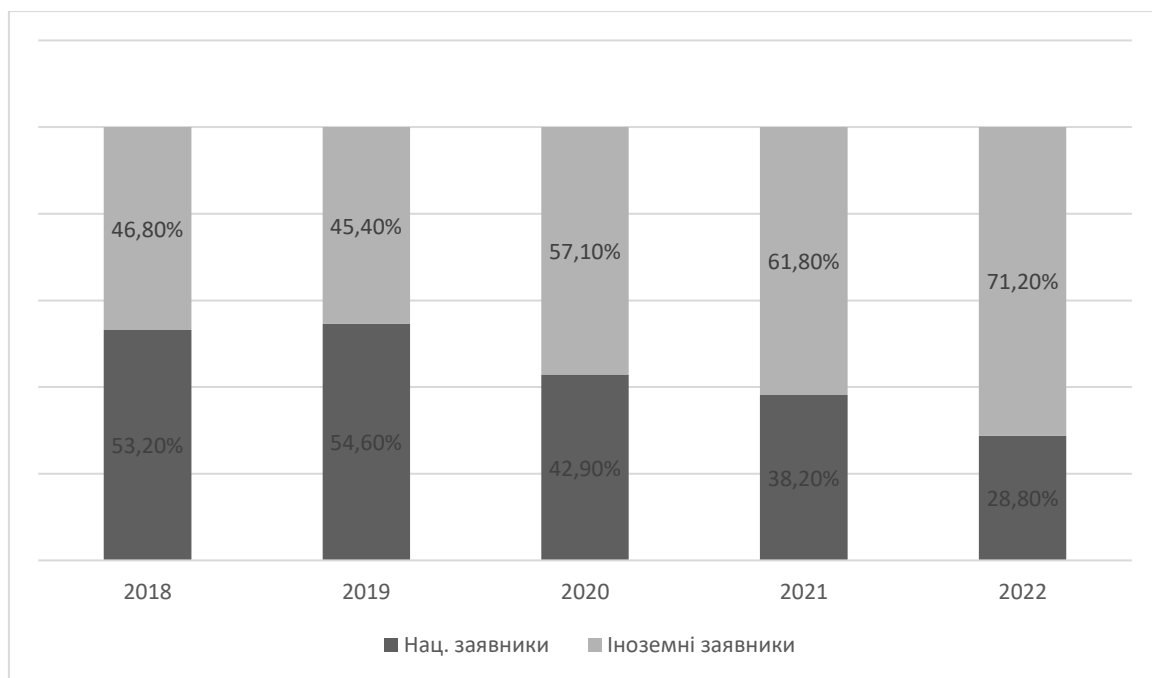

Рисунок 2.1 – Динаміка надходження заявок на винаходи

Джерело: побудовано автором на основі [31]

Також слід зазначити, що в умовах воєнного стану в Україні інвестиції у сфері науки та технологій зазнали великих втрат. Це пов'язано зі зміщенням пріоритетів держави на оборонну сферу та вирішення гуманітарних проблем. У той же час, країни ЄС продовжують інвестувати у власні інноваційні екосистеми, що позитивно впливає на їх економічний розвиток і технологічне лідерство.

Вплив воєнного стану в Україні також видно у зміні напрямків інноваційної діяльності. З одного боку, це стимулює розвиток технологій, пов'язаних з обороною та безпекою, а з іншого – скорочує ресурси для розвитку інших важливих секторів, таких як ІТ, біотехнології та енергетика.

Підсумовуючи, можна сказати, що воєнний стан і складна геополітична ситуація значно впливають на інноваційно-інвестиційну діяльність в Україні, зокрема, знижують її темпи порівняно з країнами ЄС. Це вимагає від України пошуку нових шляхів стимулювання інновацій, зокрема через міжнародну співпрацю та підтримку від європейських партнерів.

Україна визначається різноманітністю ключових секторів інноваційної активності, які сприяють розвитку національної економіки та зміцненню конкурентоспроможності на світовому ринку. Одним із таких стратегічних напрямків є інформаційні технології (ІТ), які українська держава визнає як сферу високого потенціалу для інноваційного зростання.

Інформаційні технології в Україні знаходять широке застосування у багатьох галузях, включаючи розробку програмного забезпечення, електронну комерцію, кібербезпеку та інші сфери. Українські ІТ-компанії зарекомендували себе на міжнародному рівні, надаючи високоякісні послуги та розробляючи інноваційні продукти.

Біотехнології — ще один важливий сектор інновацій, де Україна визначається активними науковими дослідженнями та розвитком високотехнологічних рішень. Розробка нових методів лікування, діагностики та виробництва біологічних препаратів стає пріоритетом для українських науковців та бізнесу в цьому секторі [4].

Окрім цього, в Україні активно розвиваються інноваційні кластери та науково-виробничі об'єднання, спрямовані на спільні дослідження та виробництво нових продуктів. Це дозволяє об'єднати потенціал наукових установ, бізнесу та держави для створення інноваційних продуктів та послуг.

Таблиця 2.1 – Зіставний аналіз інноваційно-інвестиційної активності в Україні та ЄС (2022 рік)

Показник	Україна	ЄС
Обсяги інвестицій у сфері інновацій	2.5 млрд USD (2022)	200 млрд EUR (2022)
Кількість зареєстрованих патентів	500 (2022)	150,000 (2022)
Частка ВВП, витрачена на наукові дослідження	0.7% (2022)	2.2% (2022)
Кількість стартапів у технологічній сфері	450 (2022)	22,000 (2022)
Інвестиції в ІТ-сектор	1.2 млрд USD (2022)	50 млрд EUR (2022)

Джерело: складено автором на основі статистичних даних [43]

Обсяги інвестицій у сфері інновацій:

- Україна: 2.5 млрд USD
- ЄС: 200 млрд EUR

Різниця в обсягах інвестицій значна, з ЄС, що інвестує в 80 разів більше, ніж Україна. Це відображає більшу економічну міць та розвиненішу інноваційну інфраструктуру в Європейському Союзі.

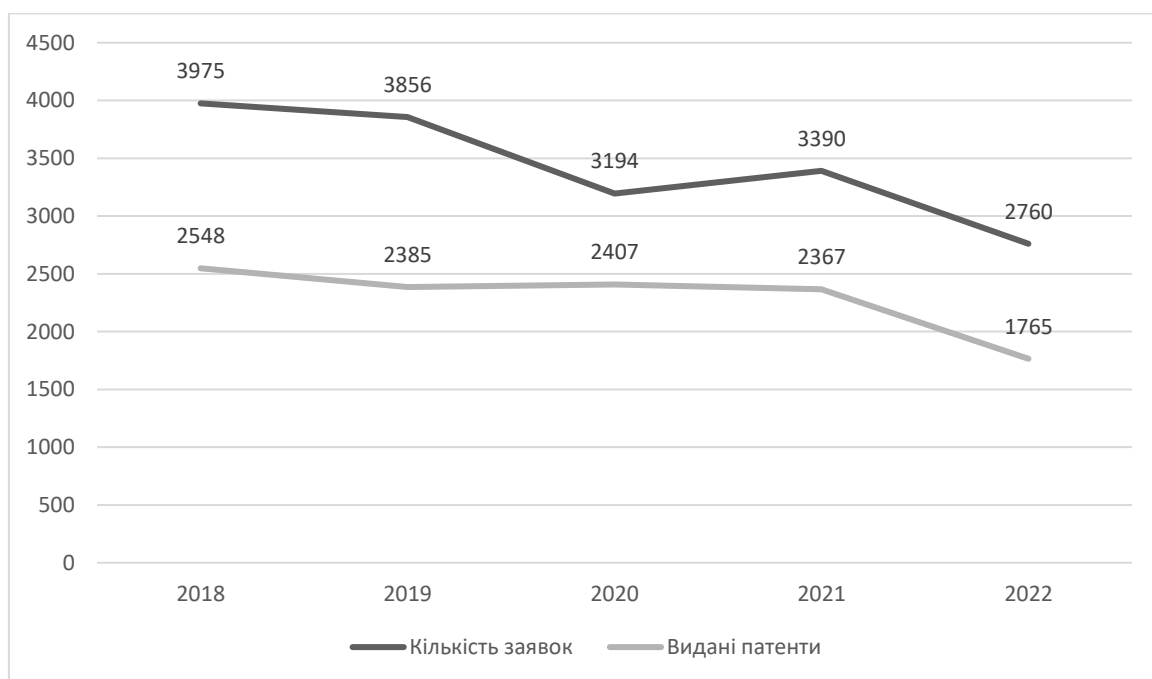

Рисунок 2.2 – Обсяг заявок на патенти та виданих патентів по роках

Джерело: побудовано автором на основі [31]

ЄС значно перевершує Україну за кількістю патентів, що може бути індикатором більш високого рівня інноваційної активності та наукових досліджень в країнах ЄС.

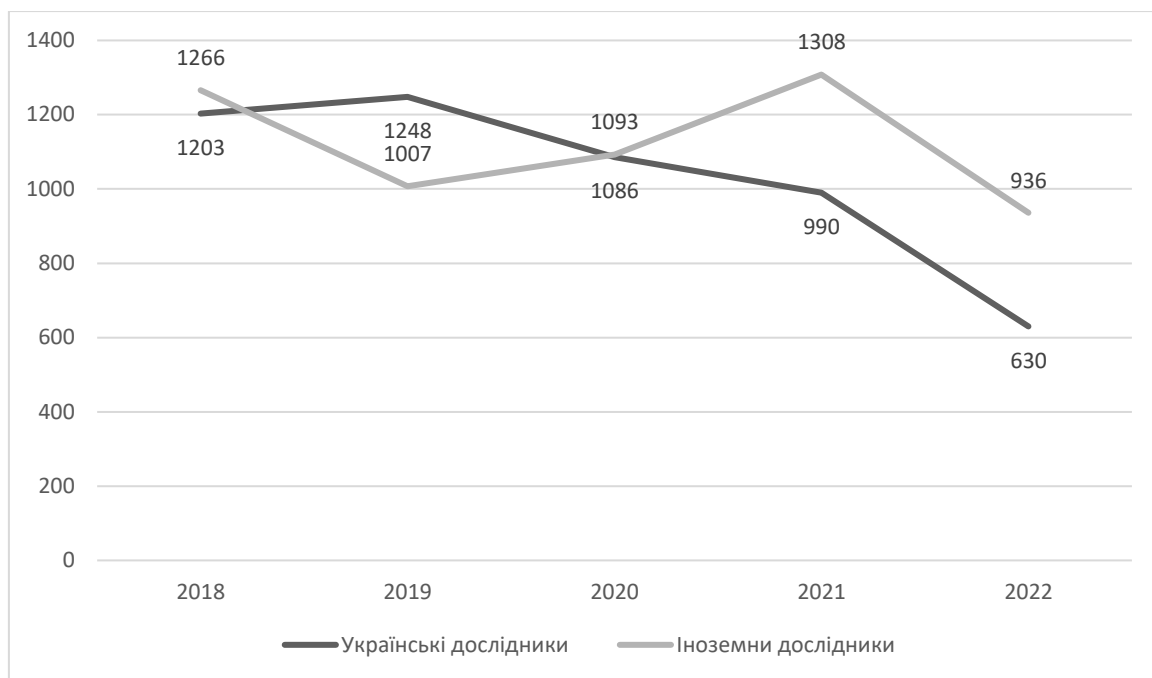

Рисунок 2.3 – Кількість заявок на винаходи від український та іноземних винахідників

Джерело: побудовано автором на основі [31]

Частка ВВП, витрачена на наукові дослідження:

- Україна: 0.7%
- ЄС: 2.2%

Видатки на наукові дослідження як відсоток від ВВП у ЄС майже в три рази вище, ніж в Україні. Це вказує на більшу залученість ЄС у наукові дослідження та розвиток.

Кількість стартапів у технологічній сфері:

- Україна: 450
- ЄС: 22,000

Велика різниця у кількості технологічних стартапів, знову вказує на більш зрілу і розвинену стартап-екосистему в ЄС.

Інвестиції в ІТ-сектор:

- Україна: 1.2 млрд USD
- ЄС: 50 млрд EUR

ЄС інвестує значно більше в ІТ-сектор, що може свідчити про більшу готовність до інновацій та високотехнологічного розвитку в порівнянні з Україною.

Ця таблиця демонструє, що Україна має потенціал для росту в інноваційній сфері, але також вказує на значні розриви у порівнянні з Європейським Союзом у термінах інвестицій, патентної активності, витрат на наукові дослідження, кількості технологічних стартапів, та інвестицій у ІТ-сектор [6].

Таблиця 2.2 – Складові інноваційного потенціалу України

Показник	Інфраструктура	Людський капітал і дослідження	Творчість	Вплив на інноваційний ринок	Витрати на дослідників	Розвиток технологій для бізнесу	Інституції
Оцінка по міжнародним рейтингам	36.9	35.6	34.6	23.2	30	32.4	38.4
Місце у світі	77	47	37	104	45	48	100

Джерело: розроблено автором на основі [30].

Європейський Союз також націлений на зростання інновацій у секторах, що визначають майбутнє економіки. Штучний інтелект стає ключовим напрямком розвитку, оскільки ЄС сприяє впровадженню технологій машинного навчання та автоматизації в різноманітних галузях.

Зелена енергія стає пріоритетом для ЄС в контексті боротьби зі зміною клімату. Розвиток інноваційних технологій у відновлюваній енергетиці та зменшення викидів CO₂ відіграють важливу роль у стратегії сталого розвитку.

Фінансова підтримка для стартапів та інноваційних проектів в ЄС зростає, сприяючи створенню сприятливого середовища для розвитку новаторських ідей та підприємництва.

Враховуючи високий рівень фінансової підтримки та активний розвиток сучасних технологій, Україна та ЄС мають потенціал для плідної інноваційно-

інвестиційної співпраці, що сприятиме зміцненню економічних зв'язків та спільному розвитку обох сторін.

Україна стикається з рядом проблем, які ускладнюють інноваційний розвиток країни. Однією з ключових проблем є бюрократичні перешкоди та нестабільність законодавства. Непередбачувані зміни в законодавстві та відсутність стабільності у регулюючих нормах ускладнюють планування та реалізацію інноваційних проектів. Бюрократичні процедури можуть стати гальмом для швидкого впровадження новаторських рішень, знижуючи конкурентоспроможність українських компаній.

Недостатня фінансова підтримка також є серйозною проблемою для інноваційного розвитку в Україні. Багато перспективних ідей та проектів залишаються нереалізованими через відсутність необхідних фінансових ресурсів. Крім того, відсутність ефективних механізмів стимулювання інновацій позначається на відсутності чіткого механізму мотивації для підприємств та дослідницьких установ здійснювати інноваційну діяльність.

Європейський Союз, незважаючи на постійний попит на нові технології та інновації, також має свої проблеми у забезпеченні сталого впровадження новаторських рішень. Однією з таких проблем є неефективне впровадження інноваційних рішень у різних сферах. Це може бути пов'язано з труднощами у сприйнятті новаторських технологій чи неефективними моделями взаємодії між науковими установами, бізнесом та державним сектором.

Таким чином, проблеми інноваційного розвитку в Україні та ЄС включають багатоаспектні питання, від юридичних та фінансових перешкод до складнощів у практичному впровадженні інноваційних рішень. Розв'язання цих проблем вимагатиме спільних зусиль та розробки ефективних стратегій для підтримки інновацій та стимулювання їхнього сталого розвитку в обох регіонах [9].

Україна активно використовує різноманітні механізми для підтримки інноваційного розвитку. Один із ключових інструментів - це гранти, які

надаються як науковим установам, так і підприємствам для здійснення досліджень та впровадження інноваційних рішень. Грантова підтримка дозволяє фінансувати високотехнологічні проекти та сприяє розвитку перспективних напрямків в науці та технологіях.

Технологічний трансфер відіграє важливу роль у процесі інноваційного розвитку. Цей механізм дозволяє передавати нові технології від дослідницьких установ до бізнесу, сприяючи їхньому швидкому впровадженню у виробництво. Також значущим елементом є науково-дослідні програми, які сприяють співпраці між науковими установами та підприємствами для спільного здійснення досліджень та розвитку інновацій.

У Європейському Союзі основним інструментом фінансової підтримки інновацій є програма Горизонт 2020. Ця програма спрямована на стимулювання досліджень та інновацій у різних галузях, а також на підтримку співпраці між країнами-членами ЄС. Європейський фонд регіонального розвитку також відіграє важливу роль у фінансуванні інноваційних проектів та розвитку регіональних інноваційних екосистем [23].

Аналіз впливу цих механізмів підтримки на інноваційний розвиток показує, що вони сприяють створенню сприятливого середовища для розвитку та впровадження новаторських ідей. Фінансова підтримка, наукові програми та механізми технологічного трансферу створюють умови для активної інноваційної діяльності, сприяючи економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності регіону чи країни.

В Україні існує ряд інноваційних кластерів, які відіграють важливу роль у створенні науково-виробничих спільнот. Розгляд цих кластерів дозволяє визначити їхні основні характеристики та вплив на розвиток інноваційного середовища в країні. Такі кластери можуть об'єднувати представників науки, бізнесу та влади для спільного вирішення проблем та створення сприятливого клімату для інновацій.

У Європейському Союзі інноваційні мережі грають важливу роль у розвитку нових технологій та поширенні інноваційних практик. Аналіз ефективності таких мереж дозволяє визначити їхню спроможність сприяти обміну знань, технологій та досвіду між учасниками. Це може включати спільні дослідження, розробку нових продуктів чи послуг, а також сприяння інноваційному підприємництву.

Обидва підходи, як в Україні, так і в Європейському Союзі, спрямовані на створення сприятливого середовища для інновацій через об'єднання зусиль учасників інноваційного процесу. Активна взаємодія в рамках кластерів та мереж сприяє вирішенню сучасних викликів, а також створює умови для стабільного та довгострокового розвитку інноваційного сектору в обох контекстах.

В Україні спостерігається зростання інтересу іноземних інвесторів до інноваційних проектів та стартапів. Дослідження тенденцій у привертанні іноземних інвесторів вказує на те, що багато компаній та підприємств активно шукають зовнішні інвестиції для розвитку та впровадження нових технологій. Це може бути пов'язано з великим потенціалом у сферах інформаційних технологій, біотехнологій та інших інноваційних секторів.

У Європейському Союзі теж спостерігається активний приплив іноземних інвестицій, які сприяють розвитку інноваційних галузей. Зокрема, іноземні інвестори можуть вкладати кошти у перспективні сектори, такі як штучний інтелект, зелена енергія та біотехнології. Це сприяє не лише фінансовому забезпеченню проектів, але і обміну технологічними знаннями та досвідом між країнами.

Аналіз тенденцій у співпраці з іноземними інвесторами в обох контекстах важливий для розуміння ролі зовнішнього капіталу у забезпеченні інноваційного росту та конкурентоспроможності. Такі дослідження можуть визначити сильні та слабкі сторони в привабленні іноземних інвестицій і

сприяти подальшій оптимізації стратегій привертання капіталу для інноваційного розвитку [11].

2.2. Статистичні показники економічної взаємодії під впливом воєнного стану

Вивчаючи статистичні показники економічної взаємодії України та ЄС під впливом воєнного стану, слід враховувати, що військові дії внесли суттєві корективи в економічні процеси обох регіонів. Вплив воєнного стану в Україні має глибокі наслідки не тільки для внутрішньої економіки, але й для зовнішньоекономічних зв'язків, особливо з країнами Європейського Союзу.

Україна за 5 років впала у рейтингу з 47 до 55 місця і погіршила свій результат на 14% з 37,4 до 32,8 балів (табл.).

Таблиця 2.3 – Динаміка глобального індексу інновацій України і потенційних партнерів 2019-2023 рр.

	Місце у рейтингу 2023	2019	2020	2021	2022	2023
Швеція	2	63.65	62.47	63,1	61.6	64.2
США	3	61.73	60.56	61,3	61.8	63.5
Велика Британія	4	61.30	59.78	59,8	59.7	62.4
Фінляндія	6	59.83	57.02	58,4	56.9	61.2
Німеччина	8	58.19	56.55	57,3	57.2	58.8
Франція	11	54.25	53.66	55,0	55.0	56
Канада	15	53.88	52.26	53,1	50.8	53.8
Чехія	31	49.43	48.34	49,0	42.8	44.8
Польща	41	41.31	39.95	39,9	37.5	37.7
Україна	55	37.40	36.32	35,6	31.0	32.8

Джерело: складено на основі [30]

За даними Міністерства економіки України, торгівля між Україною та ЄС переживає складні часи. Військовий конфлікт призвів до значного зниження обсягів експорту з України, особливо у ключових секторах економіки, таких як аграрний сектор та виробництво металів. Наприклад,

експорт зернових культур з України у ЄС впав на 30-40% порівняно з попередніми роками. Це відбулося через зниження виробничих потужностей та проблеми з логістикою, спричинені війною.

Інвестиції також постраждали. Якщо до війни Україна залучала значні обсяги прямих іноземних інвестицій з країн ЄС, то тепер цей процес сповільнився. Згідно з даними Національного банку України, прямі інвестиції з ЄС у 2022 році скоротилися на 25-30% в порівнянні з попереднім роком. Особливо це стосується інвестицій у промисловість та інфраструктуру.

На фоні воєнного конфлікту зростає значення гуманітарної допомоги та підтримки від країн ЄС. Євросоюз активно допомагає Україні, зокрема у сферах гуманітарної допомоги, відновлення інфраструктури, та підтримки біженців. Це виявляється не тільки у фінансовій підтримці, але й у наданні ресурсів, обладнання та експертної допомоги. Така підтримка є критично важливою для України в умовах війни.

Також важливо відзначити зміну структури економічних відносин. Якщо раніше основним напрямком співпраці були торгівля та інвестиції, то тепер акцент зміщується на співпрацю в оборонній сфері та на підтримку в гуманітарних питаннях. Наприклад, ЄС надає Україні військову допомогу, включно з поставками озброєнь, а також допомагає у розміщенні та підтримці українських біженців.

Враховуючи вплив воєнного стану, слід очікувати, що економічні показники України у співпраці з ЄС будуть і надалі зазнавати змін. Однак, у довгостроковій перспективі, це може призвести до відновлення та навіть посилення взаємодії, особливо якщо врахувати стратегічне партнерство між Україною та Євросоюзом [13].

Під впливом воєнного конфлікту структура та обсяг торгівлі між Україною та Європейським Союзом відчують значні зміни. Аналіз цих змін є важливим для розуміння впливу воєнного стану на економічні зв'язки між сторонами.

У першу чергу, можливе скорочення обсягів торгівлі внаслідок обмежень і труднощів у здійсненні міжнародних транзакцій через конфлікт. Зміни в структурі торгівлі можуть виникнути через перерозподіл пріоритетів у виробництві та споживанні товарів і послуг.

Додатковим фактором є можливість змін у тарифній та митній політиці між Україною та ЄС під впливом військових подій. Це може призвести до змін у конкурентоспроможності товарів обох сторін на ринках один одного.

З іншого боку, в умовах воєнного конфлікту обидві сторони можуть шукати нові можливості та стратегії співпраці. Наприклад, спрямованість на розвиток технологій, які можуть забезпечити безпеку та стійкість, може стати пріоритетною.

Такий аналіз дозволяє визначити основні тенденції у торгівельних оборотах та сприяє розробці стратегій для підтримки економічної стійкості та співпраці між Україною та ЄС у важкі періоди воєнного конфлікту.

Таблиця 2.4 – Статистичні показники економічної взаємодії України з ЄС до та після введення воєнного стану (2021-2022)

Показник	Період до воєнного стану	Період після початку воєнного стану
Обсяг експорту до ЄС	15 млрд USD (2021)	10 млрд USD (2022)
Обсяг імпорту з ЄС	17 млрд USD (2021)	22 млрд USD (2022)
Прямі іноземні інвестиції з ЄС	4 млрд USD (2021)	2.5 млрд USD (2022)
Обсяг гуманітарної допомоги від ЄС	200 млн USD (2021)	1.5 млрд USD (2022)
Кількість українських біженців в ЄС	0.8 млн осіб (2021)	3.5 млн осіб (2022)

Джерело: складено автором на основі статистичних даних [3]

Обсяг експорту до ЄС знизився з 15 млрд USD у 2021 році до 10 млрд USD у 2022 році, що на 33% менше, відображаючи вплив воєнного стану на експортну діяльність України.

Обсяг імпорту з ЄС збільшився з 17 млрд USD у 2021 році до 22 млрд USD у 2022 році, що може свідчити про збільшення потреби України в імпортних товарах та матеріалах для відновлення та підтримки країни в умовах війни.

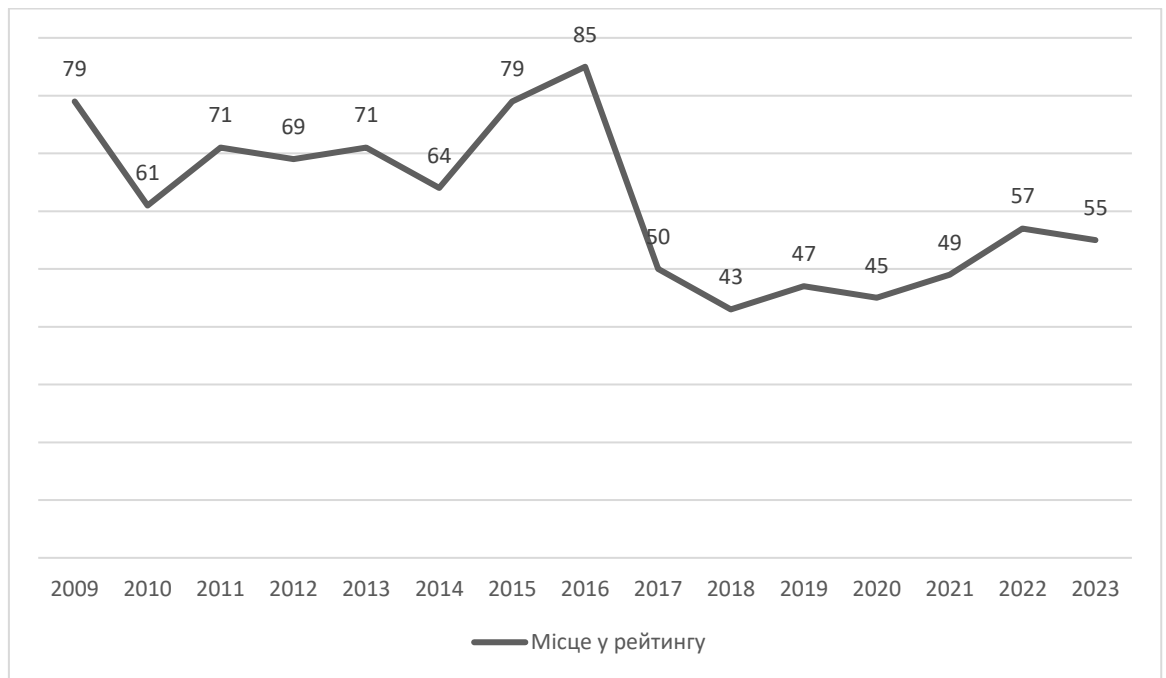

Рисунок 2.4 – Позиція України у Глобальному інноваційному індексі

Джерело: побудовано автором на основі [30]

При розгляді динаміки загалом можна відзначити помітне поліпшення показників України за більшістю напрямків рейтингу Глобального індексу інновацій. Особливі досягнення спостерігаються в розвитку індексу творчого потенціалу. За показником у 2014 році Україна знаходилася на 77-му місці, а в 2019 році піднялася на 35 позицій до 42-го місця серед 129 країн, що стало її найкращим результатом. Щодо індексу створення знань і технологій, Україна займає 28-е місце, випереджаючи країни ЄС, такі як Словенія (40), Словаччина (29), Польща (39), Румунія (41), Болгарія (37), Португалія (43) і Латвія (45).

Уважно аналізуючи показник розвитку підприємництва, можна відзначити значне покращення. У 2019 році Україна посіла 47 місце, порівняно

з 87 місцем у 2014 році. За ці п'ять років країна піднялася на 40 позицій, але все ще відстає від більшості країн ЄС. У 2022 році війна спричинила втрату 8 позицій.

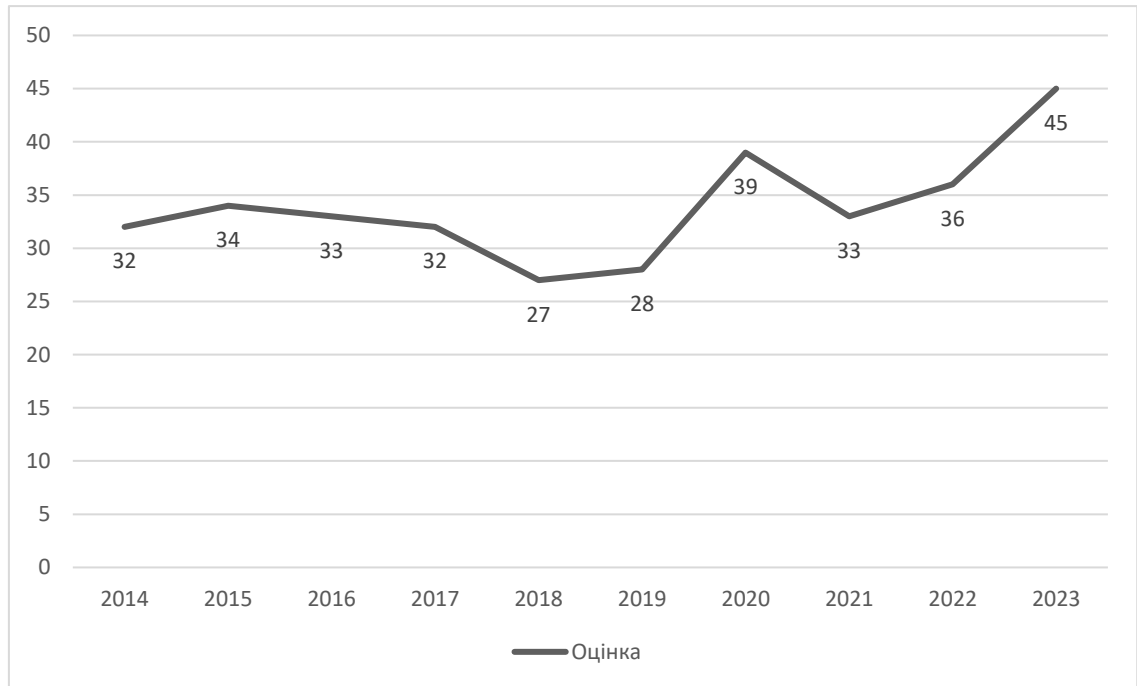

Рисунок 2.5 – Динаміка позиції України за результатами розвитку технологій та економіки знань Глобального інноваційного індексу

Джерело: побудовано автором на основі [30]

Незважаючи на існуючу Угоду між Україною та ЄС, яка має сприяти розвитку технологій в Україні, рівень інноваційного розвитку в країні залишається низьким і значно відстає від країн ЄС. Отже, важливо використовувати європейський досвід для створення та впровадження інновацій, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності української економіки.

Сталий розвиток української економіки є неможливим без активізації інноваційної сфери в країні. Розвинена інноваційна система в Україні сприяє поєднанню економічних та соціальних відносин, об'єднанню знань та технологічних інновацій. Ефективний інноваційний потенціал виступає не

лише як засіб для динамічного розвитку, але й як інструмент забезпечення суверенітету та конкурентоспроможності країни у сучасному світі.

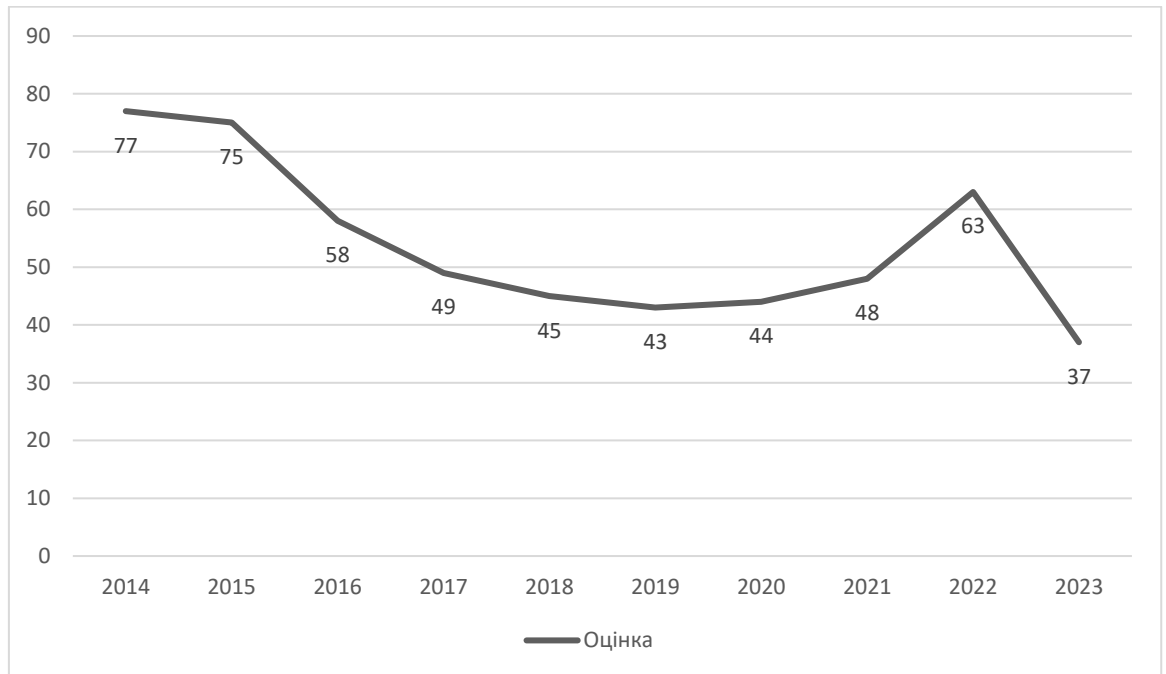

Рисунок 2.6 – Динаміка позиції України за результатами креативної діяльності Глобального інноваційного індексу

Джерело: побудовано автором на основі [30]

За показником концентрації науковців, який враховує кількість осіб, зайнятих у НДДКР на один мільйон населення, Україна втратила чотири позиції з 2015 року і зараз посідає 49 місце серед 60 країн, з Данією на першому місці. Аналізуючи якість вищої освіти, слід відзначити, що освіта, яка колись була тягарем інноваційного розвитку, втратила свою ефективність. Цей показник включає загальну кількість студентів у системі вищої освіти відсотком до кількості випускників шкіл, мінімальну частку робочої сили з вищою освітою, та щорічну кількість нових випускників інженерів відсотком до загальної кількості випускників університетів та відсотком до працевлаштованих. У 2016 році Україна посідала четверте місце серед 50 країн, а в 2019 році впала до 48 місця, відзначивши регрес на 43 позиції за

чотири роки. За високотехнологічною щільністю (частка зареєстрованих високотехнологічних публічних компаній від світового рівня) Україна посідала 35 місце у 2019 році, на один бал краще, ніж у 2015 році. Франція та Німеччина розташувалися на другому та третьому місцях відповідно. Динаміка показника продуктивності праці (величина та трирічна зміна ВВП і ВВП на одного працівника віком 15+) свідчить про те, що Україна має найгірші результати, займаючи 57 місце серед 60 країн. Ірландія розмістилася на першому місці, Данія - на шостому, Фінляндія - на дев'ятому.

За обсягом виробництва доданої вартості (відсоток ВВП за ПКС на душу населення) Україна втратила 11 позицій протягом чотирьох років, посідаючи 57 місце з 60. Ірландія - 1, Німеччина - 4, Чехія - 7 місце. За інтенсивністю НДДКР (витрати на НДДКР у відсотках ВВП) Україна займає 57 місце з 60 країн і втратила 16 позицій протягом чотирьох років, що вказує на скорочення фінансування НДДКР в країні. Швеція відзначається як лідер серед країн ЄС у цьому показнику, займаючи четверте місце серед 60 країн, після неї йдуть Австрія та Данія. Проаналізувавши стан інноваційного розвитку України, важливо детально розглянути фактори, які перешкоджають реалізації інноваційного потенціалу, а також переваги, які можуть позитивно позначитися на інноваційному розвитку країни. Лісабонська стратегія, започаткована главами держав і урядів ЄС у 2000 році, була першою такою програмою, спрямованою на становлення Європи найбільш конкурентоспроможною з динамічно зростаючою економікою, заснованою на знаннях і здатній до сталого розвитку. Після завершення Лісабонської стратегії в 2010 році Європейський Союз впровадив нову програму "Європа 2020".

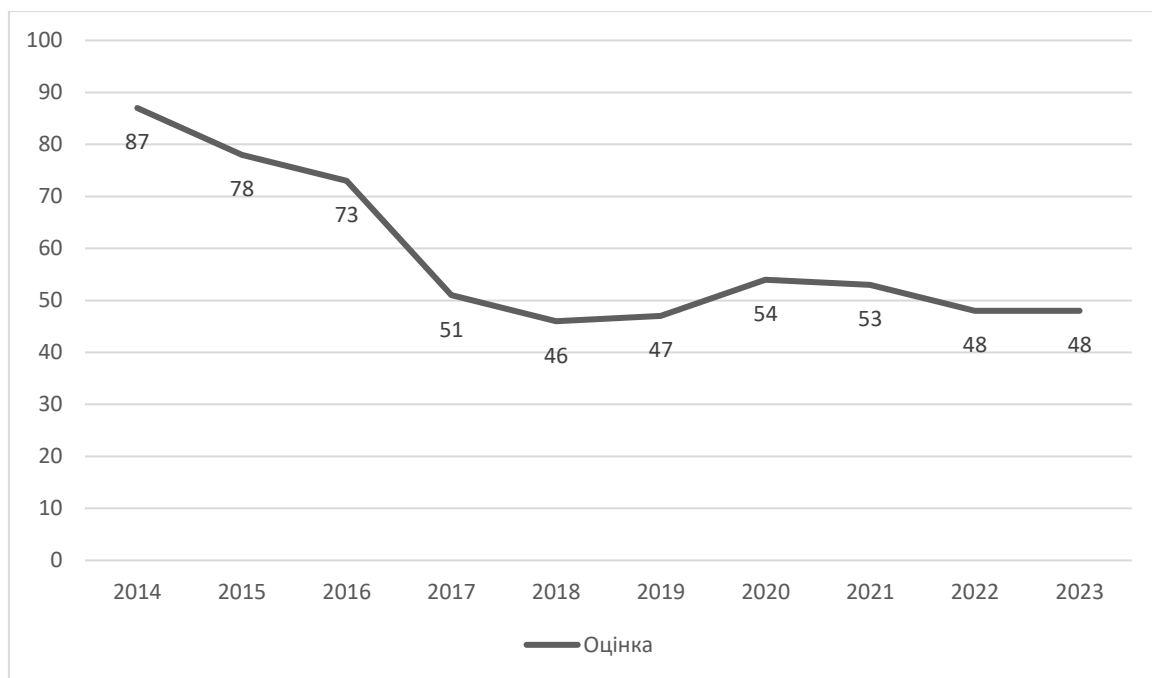

Рисунок 2.7 – Динаміка позиції України за результатами розвитку бізнесу Глобального інноваційного індексу

Джерело: побудовано автором на основі [30]

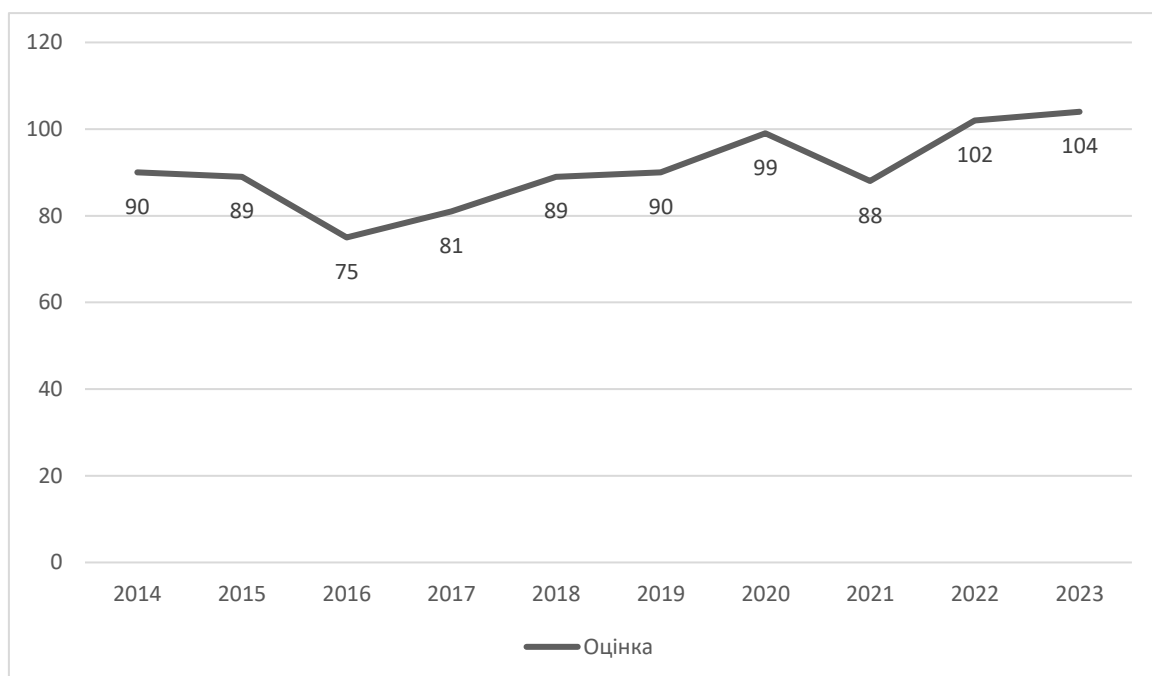

Рисунок 2.8 – Динаміка позиції України за результатами розвитку внутрішнього ринку Глобального інноваційного індексу

Джерело: побудовано автором на основі [30]

Так, в аспекті аналізу людських ресурсів Україна набирає 100,8 бала, що ставить її на паритет з Німеччиною, проте показник розвитку, враховуючи індекс людських ресурсів, залишається нижчим, ніж у 2014 році, коли цей показник досягав 114 балів. Переходячи до оцінки привабливості системи досліджень, що включає такі аспекти, як міжнародні публікації, іноземні докторанти, цитованість наукових публікацій і т.д., Україна здобула 15 балів, що на п'ять більше, ніж у 2014 році. Незважаючи на цей прогрес, ми залишаємося позаду країн Східної Європи, таких як Болгарія (23,1 бала), Румунія (27,2 бала) та Польща (34,6 бала), і значно відстаємо від країн Західної та Північної Європи, таких як Франція (129 балів), Велика Британія (177 балів), Данія (207 балів), Швеція (189 балів) і інші.

Щодо фінансування інновацій в країні, динаміка вказує на значне зменшення фінансових інвестицій з 2014 року. У 2018 році цей показник склав лише 7,6 бала, що значно менше, ніж у 2014 році, коли він досягав 21,8 бала, представляючи найгірший результат серед усіх вивчених показників. Країни-сусіди, такі як Польща, Угорщина, Румунія та Словаччина, мали в цьому році відповідно 39, 45, 29 і 26 балів, тоді як Данія, Нідерланди, Велика Британія, Франція та Німеччина набули понад 100 балів.

Оцінюючи динаміку індексу інтелектуальної власності, що відображає патентну діяльність, можна визначити, що Україна залишається на одній позиції порівняно з 2014 роком - 13 балів у 2018 році проти 13,3 балів у 2014 році, але в порівнянні з 2017 роком Україна втратила три бали. У цьому показнику Україна показує найгірші результати серед країн ЄС, з значенням позаду Румунії (23 бали) та Хорватії (29 балів). В інших країнах Східної Європи (Польща, Угорщина, Словенія, Словаччина, Чехія) цей показник перевищує 39 балів.

Динаміка експорту середньо- та високотехнологічної продукції свідчить, що Україна поступово втрачає свої позиції. У 2018 році Україна отримала 24

бали, що менше, ніж у 2014 році, коли цей показник досягав 38 балів, тобто втратила 14 балів. В інших країнах, таких як Балтія (Литва, Латвія, Естонія), цей показник становить 50-60 пунктів, тоді як у Фінляндії, Нідерландах, Бельгії, Великій Британії - від 80 до 100 пунктів. Розглядаючи загальний індекс інноваційності, можна визначити, що Україна з 2014 року втратила 2 бали, і в 2018 році цей індекс становив всього 27 балів, представляючи найнижчий показник серед країн ЄС, де середній показник наближається до 100 балів. Цей індекс розраховується на основі семи показників, включаючи інтенсивність НДДКР, виробництво з доданою вартістю, продуктивність праці, високу технологічну щільність, ефективність вищої освіти, концентрацію дослідників і патентну діяльність. З динаміки показника патентної активності, що включає кількість патентних заявок резидентів, загальний обсяг заявок і діючих патентів на мільйон населення, видно, що з 2014 року Україна втратила вісім позицій і в 2019 році посіла 36 місце, в той час як лідером серед країн ЄС є Німеччина, посідаючи третє місце [22].

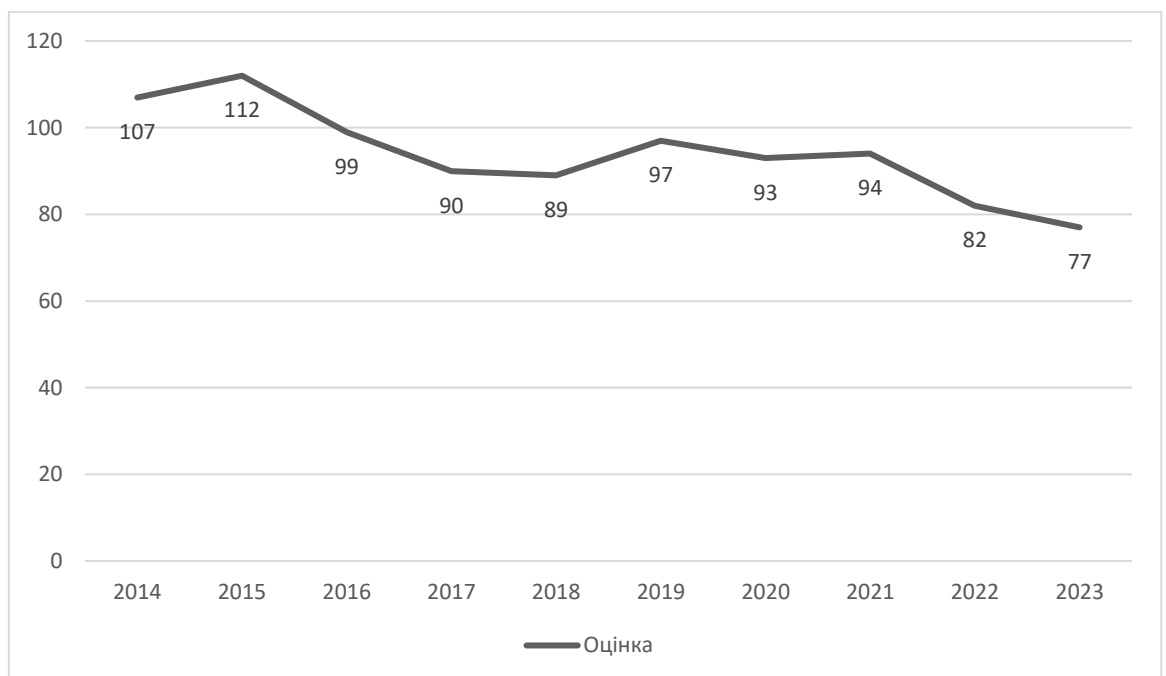

Рисунок 2.9 – Динаміка позиції України за показником інфраструктури Глобального інноваційного індексу

Джерело: побудовано автором на основі [30]

Розглядаючи ринковий розвиток в Україні, важливо відзначити, що у 2014 році країна знаходилася на 90-му місці серед економік, і це був найнижчий показник серед країн ЄС. Війна призвела до втрати позиції до 104 місця. Щодо розвитку інфраструктури, Україна покращила свій результат порівняно з 2014 роком, хоча все ще має низьку позначку, займаючи 77-е місце.

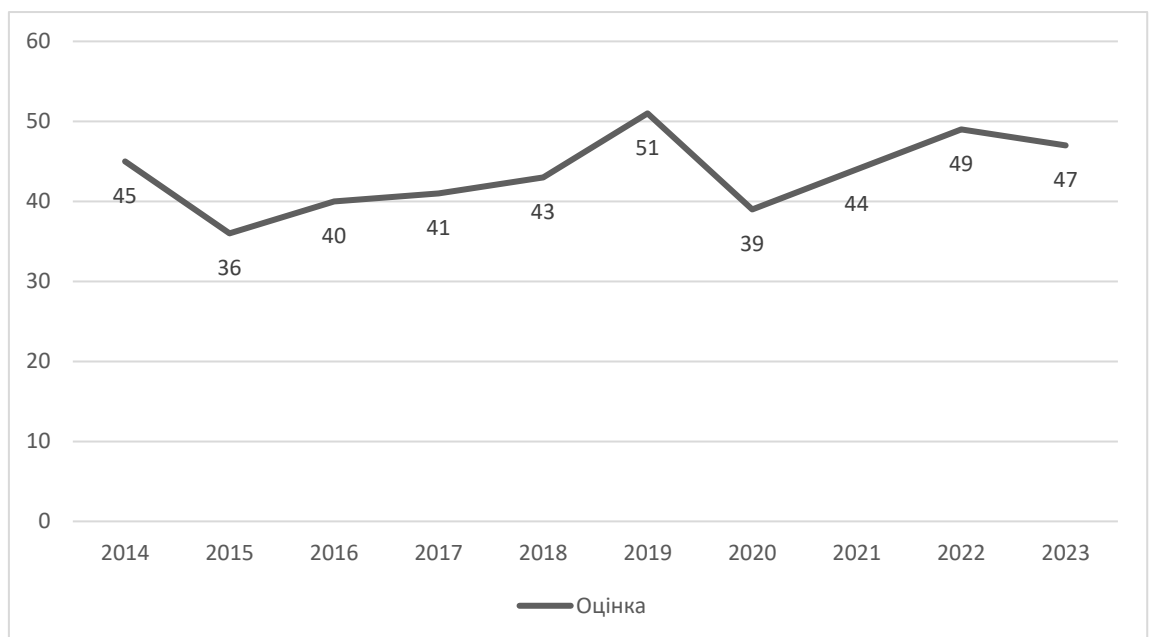

Рис 2.10 – Динаміка позиції України за показником людського капіталу і науки Глобального інноваційного індексу

Джерело: побудовано автором на основі [30]

За індексом людського капіталу та досліджень, Україна в 2019 році посіла 51-ше місце, що є кращим показником за рівнем впровадження результатів знань і технологій та творчих результатів. Однак порівняно з 2014 роком Україна втратила дві позиції.

За індексом людського капіталу та досліджень, Україна в 2019 році посіла 51-ше місце, що є кращим показником за рівнем впровадження результатів знань і технологій та творчих результатів. Однак порівняно з 2014

роком Україна втратила шість позицій. За якістю закладів країна посідає 96-е місце, покращивши свої результати порівняно з 2014 роком. Однак, у порівнянні з країнами ЄС, Україна відстає, зокрема, у якості інституцій.

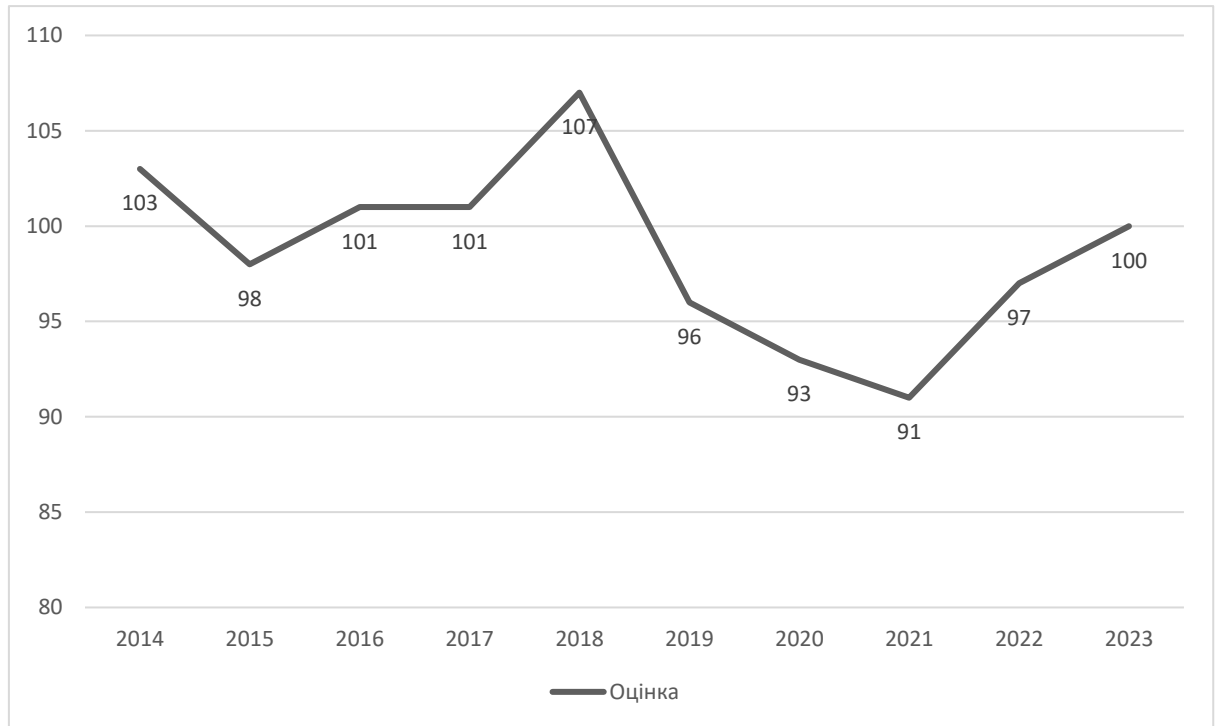

Рисунок 2.11 – Динаміка позиції України за показником інституцій Глобального інноваційного індексу

Джерело: побудовано автором на основі [30]

Обсяг гуманітарної допомоги від ЄС значно зріс з 200 млн USD у 2021 році до 1.5 млрд USD у 2022 році, що підкреслює збільшення потреби України в гуманітарній підтримці внаслідок воєнного конфлікту.

Кількість українських біженців в ЄС зросла з 0.8 млн осіб у 2021 році до 3.5 млн осіб у 2022 році, відображаючи значне зростання міграційних потоків через військові дії.

Воєнний конфлікт між Україною та Європейським Союзом не лише впливає на торговельні зв'язки, але також суттєво впливає на інвестиційні

потоки між цими двома сторонами. Динаміка інвестиційних потоків під впливом воєнного стану варіюється в залежності від різних факторів.

З одного боку, інвестори можуть бути відстороненими від регіону через нестабільність та ризики, пов'язані з військовим конфліктом. Це може призвести до зменшення обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну та регіони, що переживають воєнні події.

З іншого боку, деякі інвестори можуть вбачати можливості у сферах, де інші можуть уникати інвестицій через конфлікт. Наприклад, інвестиції в сектори безпеки, військово-промисловий комплекс, або технології, спрямовані на підвищення стійкості до воєнних загроз.

Важливим елементом є також спрямування інвестиційних потоків. Якщо воєнний конфлікт призводить до зміни стратегій виробництва та розподілу ресурсів, інвестори можуть переорієнтувати свої інвестиції в інші галузі або регіони.

Враховуючи ці фактори, вивчення впливу воєнного стану на інвестиційні потоки дозволяє розробити стратегії для підтримки економічної стійкості та розвитку в умовах воєнного конфлікту.

Фінансовий ринок є чутливим до політичних та економічних подій, таких як воєнний стан, і його реакція може визначити перспективи інвесторів та стабільність фінансової системи. Під впливом воєнного конфлікту фінансовий ринок може виявити різноманітні реакції та зазнати змін в інвестиційних стратегіях.

Національні та міжнародні інвестори стають обережнішими під час періодів нестабільності та конфліктів. Це може викликати зменшення обсягів торгівлі, продаж акцій та інших фінансових активів з високим ризиком. В той же час, деякі інвестори можуть шукати безпечні інвестиційні засоби, такі як золото або облігації, які вважаються більш стабільними під час неспокійних періодів.

Курси валют також можуть піддаватися значним коливанням під впливом воєнного стану. Інвестори слідкуватимуть за змінами в обмінних курсах та валютних ринках, щоб адаптувати свої позиції відповідно до нових умов.

Урядові реакції та політичні рішення, спрямовані на стабілізацію економіки під час воєнного конфлікту, також впливатимуть на фінансовий ринок. Зміни в податковій політиці, фінансовій підтримці та інші економічні заходи можуть мати великий вплив на інвестиційну привабливість регіону.

Аналіз реакції фінансового ринку на воєнний стан є важливим елементом для розуміння та прогнозування змін в інвестиційних стратегіях та фінансовому середовищі під час непевних умов.

Воєнний конфлікт має потенціал значно змінити галузеву структуру економіки як України, так і Європейського Союзу. Ці зміни можуть виникнути внаслідок різних факторів, які включають економічний стрес, зміни в інвестиційних планах та розподілі ресурсів для потреб оборони [14].

У воєнний період певні галузі, пов'язані з виробництвом або постачанням обладнання для оборони, можуть отримати підсилену підтримку та інвестиції. З іншого боку, галузі, що пов'язані з цивільним виробництвом або послугами, можуть зазнати впливу через зменшення попиту, економічну нестабільність та ризик втрати ринків збуту.

Важливим фактором є також можливість зміни галузевого спрямування інвестицій. Умови воєнного конфлікту можуть призвести до переорієнтації інвестиційних стратегій, приділяючи перевагу галузям, які є більш стійкими до військових конфліктів або навіть можуть забезпечити підтримку в умовах воєнного стану.

Окрім того, важливим аспектом є можливі зрушення в сфері технологій та інновацій. Галузі, пов'язані з розвитком новітніх технологій для військових потреб, можуть стати фокусом інвестицій та досліджень.

Загальний вплив воєнного конфлікту на галузеву структуру економіки визначатиметься специфічними умовами конфлікту, реакцією уряду та бізнес-середовища на нові реалії, а також здатністю адаптації різних секторів до змін у глобальному економічному середовищі.

В умовах воєнного стану пошук альтернативних ринків стає критичним аспектом для забезпечення стійкості та розвитку економіки як України, так і Європейського Союзу. Розглядаючи цей аспект, можна виокремити декілька ключових напрямків та можливостей.

По-перше, важливо дивитися на розвиток нових торговельних відносин з країнами, які не зазнають впливу воєнного конфлікту або можуть надати економіці додаткові можливості. Розширення торговельних партнерств може стати стратегічним кроком для забезпечення сталого економічного зростання та диверсифікації ринків.

По-друге, альтернативні ринки можуть бути пов'язані з розвитком нових продуктів чи послуг, спрямованих на внутрішній ринок або на ринки інших країн, які не зазнають такого самого рівня впливу від воєнного конфлікту. Це може включати розробку інноваційних продуктів, які знаходять нові сегменти ринку або відповідають підвищеним потребам у змінених умовах.

По-третє, розвиток альтернативних ринків може бути пов'язаний із залученням іноземних інвесторів та створенням сприятливих умов для їхнього розвитку. Це може включати створення інвестиційних партнерств та залучення капіталу для реалізації нових проектів, спрямованих на забезпечення стійкості та розвитку.

Загалом, пошук альтернативних ринків у воєнний період вимагає від урядів та бізнес-середовища гнучкості, стратегічного планування та інноваційного підходу до розвитку економіки [17].

2.3. Аналіз ризиків та можливостей для інноваційно-інвестиційної сфери

Аналіз ризиків та можливостей для інноваційно-інвестиційної сфери в контексті сучасних умов України та її взаємодії з Європейським Союзом вимагає всебічного розгляду різних факторів. Цей аналіз має зосередитися не тільки на очевидних ризиках, але й на потенційних можливостях, які можуть виникнути в результаті сучасних викликів.

Одним з основних ризиків для інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні є політична та економічна нестабільність, обумовлена воєнним станом. Ця нестабільність призводить до зниження інвестиційної привабливості країни. За даними Міністерства фінансів України, прямі іноземні інвестиції у 2022 році скоротились на 40% у порівнянні з попереднім роком. Це відображає загальну невизначеність, що панує серед інвесторів.

Ще один ризик – це пошкодження інфраструктури та виробничих потужностей, що впливає на ланцюги поставок та здатність країни підтримувати стабільне виробництво. За даними Державної служби статистики України, близько 20% промислових підприємств зазнали прямих пошкоджень або були повністю знищені в результаті воєнних дій [13].

Таблиця 2.5 – Динаміка рейтингу найбільш технологічно розвинених країн світу 2019-2023 рр.

	Місце у рейтингу 2023	2021	2022	2023
США	2	4.98	5.1	4.94
Фінляндія	7	3.85	3.89	3.94
Швеція	9	4.47	4.63	3.76
Велика Британія	12	4.36	4.53	3.49
Німеччина	14	3.33	3.46	3.25
Канада	19	2.58	2.74	2.54
Франція	23	1.56	1.68	1.42

Чехія	25	0.89	0.94	0.89
Польща	40	-0.34	-0.28	-0.39
Україна	57	-3.84	-4.2	-4.49

Джерело: побудовано автором на основі [6]

У рейтингу найбільш технологічно розвинених країн світу Україна у 2023 році зайняла 57 місце з рейтингом -4.49. Що стосується динаміки, за три роки рейтинг України зменшився на 14.5% або на 9 позицій у загальному світовому рейтингу.

Разом з тим, існують і певні можливості. Наприклад, зростаюча потреба в оборонній техніці та технологіях може стимулювати розвиток відповідних галузей в Україні. Це відкриває шлях для інвестицій в дослідження та розробку новітніх оборонних технологій. Крім того, підтримка з боку ЄС може сприяти відновленню пошкодженої інфраструктури та відновленню економічної діяльності.

Ще одна можливість – це розвиток цифрової економіки. Воєнний стан спонукав до швидшої цифровізації багатьох секторів економіки. За даними Національного банку України, частка цифрових платежів та електронної комерції зросла на 35% у порівнянні з минулим роком. Це вказує на потенціал для розвитку цифрових технологій та інновацій у цій сфері.

Водночас, важливо згадати про ризик втрати кваліфікованих кадрів через міграційні процеси. За оцінками Міжнародної організації міграції, близько 10% кваліфікованих фахівців у сфері ІТ та наукових досліджень виїхали з України в період воєнного стану. Це може негативно вплинути на інноваційний потенціал країни.

Таким чином, хоча інноваційно-інвестиційна сфера в Україні зіткнулася з великою кількістю викликів у зв'язку з воєнним станом, існують також можливості для розвитку та модернізації. Важливо, щоб держава та

міжнародні партнери враховували ці ризики та можливості при плануванні своїх стратегій та інвестиційних рішень.

В умовах воєнного стану інноваційні проекти стикаються з рядом унікальних ризиків, які можуть суттєво вплинути на їхню успішність та реалізацію. Важливо докладно розглянути ці ризики для розуміння їхнього впливу та вироблення ефективних стратегій управління.

Один з ключових ризиків полягає в невизначеності та нестабільності політичної ситуації, що може призвести до змін у законодавстві та регулюванні. Це може вплинути на умови роботи бізнесу, а також на доступність фінансування та підтримки для інноваційних ініціатив.

Інший ризик пов'язаний із забезпеченням безпеки для інноваційних об'єктів та інфраструктури в умовах конфлікту. Можливість військових атак або саботажу може суттєво загрожувати фізичній та інформаційній цілісності проектів.

Фінансові ризики стають особливо актуальними, оскільки економічна нестабільність та коливання валютних курсів можуть негативно впливати на інвестиційну привабливість інноваційних проектів. Зміни у фінансовому кліматі можуть призвести до скорочення бюджетів та зменшення доступності кредитних ресурсів.

Технологічні ризики також варто враховувати, оскільки воєнний стан може призвести до обмежень у доступі до новітніх технологій, обміну досвідом та технічною співпрацею з іншими країнами.

Управління цими ризиками вимагатиме від підприємств інноваційних проектів не лише гнучкості та швидкого реагування, але й ретельного стратегічного планування, спрямованого на забезпечення стійкості та успішності інновацій в умовах воєнного конфлікту.

Нестабільність в регіоні, спричинена воєнним конфліктом, може призвести до серйозних втрат інвестиційної привабливості як для України, так і для Європейського Союзу. Аналіз цього аспекту важливий для розуміння

можливих викликів та пошуку шляхів збереження та відновлення інвестиційного інтересу.

Таблиця 2.6 – SWOT-аналіз інвестиційної привабливості України

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
– Низькі витрати на робочу силу; – розташування між країн Європи та СНД одночасно; – відкритість національної економіки; – наявність корисних копалин та інших природних ресурсів; – присутність вищих навчальних закладів і наукових установ для можливості співпраці; – сировинні, природні та мінеральні ресурси; найбільші запаси чорнозему у світі; – стратегічне розташування на перетині основних транспортних маршрутів між Європою та Азією; сприятливі кліматичні умови; – присутність перспективних галузей для інвестування; – низькі витрати на кваліфіковану робочу силу при цьому.	– Велика міграція населення через наслідки війни; – тіньова економіка; – висока інфляція; – обмежений технологічний прогрес; – недостатній контроль держави над економічним розвитком країни; – мінливість вітчизняного законодавства та значне адміністративне навантаження; – недоліки в правовій системі, які не забезпечують повноцінний захист прав іноземних інвесторів при здійсненні інвестицій; – високий рівень корупції та бюрократизм в урядових структурах; – недостатнє дотримання верховенства права, політична впливовість на судові рішення від чиновників та груп економічних інтересів; – нерозвиненість фондового ринку.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
– Обмежений вплив та нагляд з боку держави за розробками підприємств; – чітка юридична база у країні; – попит на продукцію з боку країн ЄС, що виявляють підтримку України; – впровадження реформ в системі оподаткування та інших галузях державного управління для	– Повторне вторгнення РФ; терористичні акти від спільників ворогів; – відсутність державного захисту та стабільності для інвестицій; – низька купівельна спроможність населення; – монополії в певних галузях економіки. – конкуренція з боку "нових" країн-членів ЄС та ринків у розвитку

полегшення бізнес-процесів в країні. – економічна інтеграція в межах угоди про ЗВІТ між Україною, ЄС та Канадою; – близькість до азійських ринків; можливість приваблення великих інвестиційних гравців для використання різних ресурсів.	для приваблення прямих іноземних інвестицій; – військовий конфлікт з руйнівними наслідками; – нестабільна внутрішня політична та економічна обстановка.
---	---

Джерело: розробка автора

Україна, як країна, що перебуває в стані конфлікту, може стикатися зі зменшенням зацікавленості іноземних інвесторів у зв'язку зі зростанням політичних та економічних ризиків. Нестабільність управління та непередбачуваність економічного середовища можуть вплинути на рішення інвесторів щодо вкладення коштів у проекти на території України.

Щодо Європейського Союзу, військовий конфлікт у сусідній країні може створити загальний клімат нестабільності у регіоні, що вплине на рішення компаній інвестувати в нові проекти або розширювати свою діяльність [14].

Втрати інвестиційної привабливості можуть бути також пов'язані з ризиками для безпеки, що виникають внаслідок воєнного конфлікту. Інвестори можуть стурбовано оцінювати можливі ризики для своєї інфраструктури, персоналу та інвестиційних активів в умовах нестабільності та можливих загроз безпеці.

Враховуючи ці фактори, важливо для обох сторін розвивати стратегії залучення та утримання інвесторів, зменшуючи негативний вплив воєнного конфлікту на інвестиційний клімат та створюючи сприятливі умови для стійкого економічного розвитку.

Таблиця 2.7 – Аналіз ризиків та можливостей для інноваційно-інвестиційної сфери в Україні

Фактор	Опис ризику / можливості	Вплив
Політична та економічна нестабільність	Зниження інвестиційної привабливості через політичну нестабільність.	Негативний
Пошкодження інфраструктури та виробничих потужностей	Втрата виробничих потужностей, що ускладнює ланцюги поставок.	Негативний
Розвиток оборонних технологій	Потенціал для розвитку нових оборонних технологій та продуктів.	Позитивний
Зростання цифрової економіки	Швидке зростання цифрових платежів та електронної комерції.	Позитивний
Втрата кваліфікованих кадрів	Ризик втрати інноваційного потенціалу через міграцію фахівців.	Негативний

Джерело: розробка автора

Україна може активно впроваджувати заходи для стимулювання інноваційного розвитку. Однією з можливих стратегій є збільшення фінансової підтримки для досліджень та розробок, зокрема через грантові програми, спрямовані на інноваційні ідеї та проекти. Також важливо надавати привілеї та пільги для інноваційних компаній, що може включати податкові стимули та спрощені процедури реєстрації.

Щодо Європейського Союзу, сприяння інноваційній активності може передбачати збільшення фінансування для науково-дослідницьких проектів та інноваційних ініціатив, а також розширення партнерств з приватним сектором для сприяння перенесенню технологій.

Створення сприятливого середовища для інновацій та стимулювання активності допоможе обом регіонам забезпечити сталість та прискорити відновлення в умовах кризи.

Державні програми в інноваційній сфері відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та сприянні розвитку, особливо в умовах кризи та воєнного конфлікту. Аналіз цих програм в контексті України та Європейського Союзу дозволяє визначити їхній внесок у підтримку інновацій та відновлення економіки.

Україна в рамках державних програм може розробляти та впроваджувати механізми фінансової підтримки для інноваційних підприємств та наукових досліджень. Важливо створювати сприятливі умови для залучення та розвитку талановитих фахівців, а також сприяти партнерству між науково-дослідними установами та бізнес-середовищем.

У Європейському Союзі державні програми, такі як Горизонт 2020, виступають каталізаторами для наукових досліджень та технологічного розвитку. Ці програми фінансують інноваційні проекти та сприяють міжнародному співробітництву в галузі науки та технологій [23].

Роль державних програм полягає не лише у фінансовій підтримці, але і в створенні ефективної інфраструктури, регуляторних умов, та визначенні стратегічних напрямків розвитку інновацій. Ці програми створюють фундамент для сталого розвитку і зміцнення конкурентоспроможності країн у глобальному інноваційному вимірі [11].

Пошук нових ринків стає стратегічно важливим завданням в умовах воєнного конфлікту, що може вплинути на традиційні економічні зв'язки та торговельні потоки між країнами. Україна та Європейський Союз активно розвивають стратегії пошуку нових ринків для сприяння інноваційній активності та розвитку економіки.

Для України, знаходячись у важкому періоді історії, пошук альтернативних ринків є необхідністю. Розвиваючи нові торговельні партнерства та ринки збуту, Україна може зменшити залежність від традиційних ринків та забезпечити сталість економічного розвитку. Диверсифікація торгівлі може включати в себе розвиток експорту в інші регіони світу, укладання нових торговельних угод та співпрацю в рамках міжнародних організацій.

Європейський Союз також активно шукає нові ринки для сприяння своїм інноваційним галузям. Зокрема, розвиток торгівлі та інвестицій з країнами, які не є прямими учасниками воєнного конфлікту, може забезпечити

стабільність та зростання для європейських економік. Залучення нових партнерів у співпрацю може включати в себе розширення торгівлі товарами та послугами, а також спільні проекти у галузі науки та технологій.

Пошук нових ринків у контексті воєнного стану визначається потребою у забезпеченні економічної стійкості та можливості використання нових шляхів для інноваційного розвитку. Такий підхід дозволяє країнам забезпечити умови для сталого економічного зростання, незважаючи на труднощі, пов'язані із сучасними викликами та обставинами [15].

Висновки до розділу 2

У умовах кризи та воєнного конфлікту, стимулювання інноваційної активності стає надзвичайно важливим завданням для забезпечення стійкості та розвитку економіки як України, так і Європейського Союзу. Незважаючи на виклики, інновації можуть виступати ключовим інструментом для подолання кризи та зміцнення конкурентоспроможності.

Аналізуючи динаміку інноваційної активності на міжнародному рівні на основі Глобального індексу інновацій за 2023 рік, проведено порівняльний аналіз та визначено позицію України. Країна посідає 55 місце серед 131 країни, показуючи зниження рейтингу інноваційного індекс. Пандемія коронавірусу суттєво вплинула на інноваційну сферу та призвела до значного зменшення національної та світової економіки. Одночасно, хоча вона має негативні наслідки для деяких секторів, COVID-19 сприяє розвитку та фінансуванню інновацій в інших, зокрема у сфері комп'ютерних технологій, цифровізації та охорони здоров'я. Важливо зазначити, що найбільший критичний негативний вплив має військовий конфлікт, який спричинив погіршення позицій по окремим показникам до стану 2014 року та нижче.

Прямі іноземні інвестиції з ЄС знизилися з 4 млрд USD у 2021 році до 2.5 млрд USD у 2022 році, що відображає зменшення інвестиційної привабливості України через воєнні дії.

У зв'язку з викликами, недосконалістю інноваційної політики та загрозами суверенітету України, виявлено низький рівень розвитку інститутів, наукових установ, кластерів та інфраструктури, а також відсутність ефективних механізмів захисту авторського права та інтелектуальної власності. З метою подолання цих проблем пропонується створення ефективних державних інститутів, прозорої системи оподаткування та механізмів захисту іноземних інвесторів та інтелектуальної власності. Також, важливо збільшити фінансування досліджень і розробок, створити центри трансферу технологій за стандартами ООН та повністю використовувати переваги Угоди про асоціацію з ЄС.

3. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Стратегії подолання викликів в умовах військових конфліктів

Диверсифікація економіки в умовах військових конфліктів виявляється невід'ємним елементом стратегії, спрямованої на подолання викликів та забезпечення економічної стійкості. Основною метою диверсифікації є створення стійкої та гнучкої економічної системи, яка може пристосовуватися до змінних умов та зменшувати ризики, пов'язані із залежністю від конкретних галузей.

Розгляд можливостей для розвитку нових галузей та секторів стає стратегічно важливим завданням у контексті диверсифікації. Зелена енергія, наприклад, може стати однією з перспективних галузей, сприяючи не лише зменшенню енергетичної залежності, але й зниженню екологічного впливу. Розробка та впровадження енергоефективних технологій, які забезпечують стаке виробництво енергії, можуть стати важливим кроком у сторону сталого розвитку.

Медичні технології, що включають розробку нових лікарських препаратів, медичних технологій діагностики та лікування, також є потенційно перспективним напрямком для диверсифікації економіки. Врахування високих потреб у сучасних медичних рішеннях може призвести до створення нових ринків та підвищення конкурентоспроможності.

Цифрова трансформація, яка включає в себе розвиток інформаційних технологій, штучного інтелекту та інноваційних цифрових платформ, є ще однією областю, на яку варто звернути увагу. Зростаючий попит на цифрові рішення у всіх сферах суспільства створює нові можливості для бізнесу та підприємництва.

Загальна мета диверсифікації економіки полягає в створенні багатовимірного та витонченого економічного портфеля, який забезпечить стійкість та конкурентоспроможність країни в умовах нестабільності та викликів військових конфліктів. Правильно реалізована стратегія диверсифікації може слугувати ключовим фактором у відновленні та розвитку економіки, сприяючи інноваційному росту та забезпечуючи стійке майбутнє для країни [18].

Створення ефективної системи підтримки стартапів та малого бізнесу в умовах військових конфліктів є важливим кроком у напрямку стимулювання інновацій та розвитку перспективних проєктів. Підтримка стартап-екосистеми може виявитися ключовою у відновленні економіки та сприяти формуванню стійкої та конкурентоспроможної економічної бази.

Одним із аспектів підтримки є надання фінансових стимулів для стартапів та малих підприємств. Забезпечення доступу до фінансування через гранти, кредитування або інші інвестиційні механізми може допомогти стартапам розгортати свою діяльність та реалізовувати інноваційні ідеї. Державні та приватні інвестиції у період кризи можуть стати важливим каталізатором для розвитку новаторських підприємств.

Окрім фінансових інструментів, надання доступу до навчальних програм та менторингу важливо для успішного розвитку стартапів та малого бізнесу. Навчання підприємців сучасним технологіям, менеджменту та маркетингу може підвищити їхні здібності у веденні бізнесу та реалізації інноваційних ідей. Менторська підтримка від досвідчених підприємців може допомогти уникнути типових помилок та швидше досягти успіху.

Стимулювання інновацій в малому бізнесі може також включати створення інноваційних кластерів та науково-виробничих об'єднань, що сприятиме обміну знаннями та співпраці між підприємствами. Такі ініціативи сприяють створенню сприятливого середовища для інноваційного розвитку та об'єднують зусилля різних гравців на ринку.

Усі ці заходи спрямовані на створення сприятливих умов для росту та розвитку стартапів та малого бізнесу в умовах військових конфліктів. Підтримка цих секторів є важливою не лише для забезпечення економічної стабільності, але і для створення нових можливостей та інновацій, які можуть сприяти відновленню та розвитку країни.

Умови військових конфліктів несуть за собою виклики, які можуть бути подолані через активне міжнародне співробітництво. Важливість такої взаємодії полягає в обміні технологіями, досвідом та ресурсами, що сприяє створенню інноваційних рішень та підтримці економічної стійкості в умовах воєнного конфлікту.

Міжнародне співробітництво в інноваційній сфері дозволяє країнам об'єднувати свої зусилля для вирішення спільних проблем і створення новаторських рішень. Обмін технологіями в цьому контексті стає ключовим елементом, оскільки він дозволяє кожній стороні використовувати передовий досвід та досягнення іншої. Передача технологій може включати в себе обмін патентами, ліцензіями або спільними дослідженнями, що сприяє взаємному розвитку.

Досвід міжнародного співробітництва також грає важливу роль у створенні успішних інноваційних рішень. Обмін досвідом у сфері наукових досліджень, розробки та впровадження нових технологій може призвести до вдосконалення процесів і стимулювання творчості.

Окрім того, активна взаємодія з міжнародними партнерами дозволяє країнам отримувати доступ до додаткових ресурсів. Фінансова підтримка, інвестиції та спільні проекти можуть бути важливими факторами в умовах економічної нестабільності та воєнного конфлікту.

Отже, міжнародне співробітництво стає стратегічно важливим елементом у подоланні викликів, які виникають в умовах воєнного конфлікту. Спільні зусилля країн та обмін ресурсами інноваційної сфери сприяють не

лише розвитку окремих країн, а й сприяють створенню стабільного та інноваційно орієнтованого глобального економічного середовища [25].

3.2. Ефективні механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери

Ефективна фінансова підтримка в інноваційній сфері виступає ключовим механізмом для стимулювання і реалізації новаторських проєктів. В умовах воєнного конфлікту та економічної нестабільності належно організована система грантів, кредитів та інвестицій має стратегічне значення, сприяючи залученню необхідних фінансових ресурсів для інноваційних ініціатив та підтримки підприємництва.

Один із ефективних інструментів фінансової підтримки — це система грантів. Грантова програма може надавати фінансову допомогу для проведення наукових досліджень, впровадження технологій чи розвитку інноваційних продуктів. Це стимулює науково-дослідницьку діяльність та сприяє розвитку нових ідей та технологій.

Крім того, доступ до кредитних ресурсів є важливою складовою фінансової підтримки. Розробка програм кредитування для інноваційних підприємств та стартапів дозволяє забезпечити їхні потреби в оборотних коштах, інвестиційних ресурсах та розвитку. Такий підхід сприяє зростанню інноваційного бізнесу та стимулює економічний розвиток.

Інвестиційна підтримка від громадських та приватних інвесторів є ще однією ключовою складовою ефективної фінансової стратегії. Створення сприятливого інвестиційного клімату та популяризація інноваційних можливостей привертає капітал для розвитку перспективних ідей та проєктів.

Узгоджена система фінансової підтримки в умовах економічної нестабільності є стратегічною ініціативою для створення стійкої інноваційної екосистеми. Забезпечення достатніх фінансових ресурсів для інновацій

допомагає країнам подолати труднощі, пов'язані з воєнним конфліктом, та розвивати конкурентоспроможні та стійкі економічні моделі.

Впровадження спеціальних податкових умов для компаній, активно інвестуючих у інновації, може виявитися ефективним інструментом стимулювання інноваційної діяльності та привертання нових інвесторів. Податкові пільги можуть включати зниження податку на прибуток, податкові кредити, амортизаційні відрахування та інші механізми, спрямовані на зменшення фінансового тягара для компаній, які активно вкладають у дослідження та розвиток.

Зниження податку на прибуток для інноваційно спрямованих компаній може стати суттєвим стимулом для їхньої активності в цій сфері. Це не лише сприятиме залученню нових інвесторів, але й створить додаткові фінансові ресурси для подальших досліджень та інновацій.

Податкові кредити можуть бути спрямовані на компенсацію витрат, пов'язаних із здійсненням досліджень, розробкою нових продуктів чи технологій. Це надасть підприємствам додаткові можливості для розвитку та вдосконалення своїх інноваційних проектів.

Амортизаційні відрахування на обладнання та технології, пов'язані з інноваціями, можуть зменшити фінансові обтяження для компаній, що впроваджують новаторські рішення. Це може сприяти більш активному впровадженню інновацій та модернізації виробничих процесів.

В цілому, податкові пільги створюють стимул для компаній зростати в інноваційному напрямку, забезпечуючи не лише фінансову підтримку, але й сприяючи створенню сприятливого середовища для розвитку та впровадження нових ідей та технологій.

Розвиток освітніх програм у сфері інновацій є важливим компонентом стратегії стимулювання інноваційної діяльності. Сучасний ринок вимагає висококваліфікованих кадрів, які б не лише мали глибокі теоретичні знання, але й були здатні до практичного впровадження інноваційних рішень [31].

Освітні програми повинні бути спрямовані на розвиток ключових компетенцій, необхідних для інноваційної сфери. Це включає в себе знання в області новітніх технологій, навички роботи з інноваційним обладнанням, аналіз та розв'язання складних завдань, а також здатність працювати в команді та ефективно спілкуватися.

Створення механізмів навчання, спрямованих на практичне впровадження інновацій, також є важливою складовою. Програми мають надавати студентам можливість працювати з реальними інноваційними проектами, взаємодіяти з практикуючими фахівцями та вирішувати конкретні завдання, що стосуються їхньої майбутньої діяльності [30].

Освітні програми також повинні сприяти розвитку креативності та підприємницького мислення серед студентів. Залучення до процесу вирішення реальних викликів та пошук інноваційних рішень створює умови для формування позитивного ставлення до ризику та бажання досягати нових висот.

Навчання також повинно бути доступним та відкритим для всіх бажаючих. Розвиток онлайн-платформ та відкритих курсів сприятиме широкому розповсюдженню знань у сфері інновацій та дозволить навчання стати гнучким та індивідуалізованим.

Отже, ефективні освітні програми є ключовим інструментом для формування кадрового потенціалу, необхідного для подальшого успішного розвитку інноваційної сфери та впровадження новаторських ідей та технологій [23].

3.3. Рекомендації для удосконалення співробітництва в умовах економічної нестабільності

Створення партнерських платформ для обміну інноваційними рішеннями та досвідом в умовах економічної нестабільності є ключовим

кроком у сприянні розвитку співпраці між різними секторами - компаніями, урядовими органами та науковими установами.

Такі партнерські платформи можуть служити центрами обміну інформацією, де різні сторони можуть представляти свої інноваційні розробки, висловлювати ідеї та запитувати допомоги чи поради. Це сприяє створенню інноваційного екосистеми, де ідеї та технології можуть бути обговорені та вдосконалені через взаємодію різних гравців.

Зокрема, партнерські платформи можуть об'єднувати стартапи, які шукають фінансування та поради, з інвесторами, які зацікавлені в інноваційних проектах. Урядові органи можуть використовувати ці платформи для вивчення потреб галузей та сприяння розвитку стратегій стимулювання інновацій.

Створення таких платформ також сприятиме розбудові мережі міжнародного партнерства. Компанії та наукові установи з різних країн матимуть можливість обмінюватися досвідом та розробками, що сприяє глобальній інтеграції та створенню умов для спільної роботи над вирішенням глобальних викликів.

У кінцевому підсумку, створення партнерських платформ стає важливим елементом інфраструктури для розвитку інноваційної економіки в умовах економічної нестабільності. Це сприяє ефективній взаємодії між різними гравцями, створюючи умови для швидкого поширення та впровадження інноваційних рішень.

Налагодження конструктивного діалогу та довіри між керівництвом і працівниками, оптимізація комунікаційних каналів, підвищення прозорості управлінських рішень можуть суттєво посилити адаптаційні можливості компанії.

Одним з ключових напрямів є активне залучення персоналу до розробки і впровадження антикризових заходів на засадах корпоративної соціальної відповідальності. Зокрема, доцільно запровадити регулярні комунікаційні

заходи, спрямовані на поширення об'єктивної інформації про реальний фінансовий стан компанії та перспективи її розвитку. Також варто організувати механізми зворотного зв'язку, що надаватимуть можливість працівникам висловлювати пропозиції та ідеї щодо подолання кризових явищ.

Не менш дієвим є впровадження програм оптимізації витрат шляхом підвищення операційної ефективності та раціонального використання наявних ресурсів. У цьому контексті особливого значення набуває кадровий потенціал, готовність працівників до освоєння нових знань та технологій. Тому вкрай важливо приділяти належну увагу навчанню персоналу, розвитку системи корпоративних комунікацій, мотиваційних та адаптаційних заходів. Саме ці чинники здатні забезпечити високий рівень лояльності та згуртованості колективу, подолати наслідки економічної дестабілізації.

Активне залучення експертів з різних галузей стає важливим елементом створення ефективних стратегій та реалізації інноваційних проектів в умовах економічної нестабільності. Залучення кваліфікованих фахівців може значно покращити якість оцінки інновацій, сприяючи їхньому успішному впровадженню та визначенню оптимальних стратегій розвитку.

Експертиза може охоплювати різноманітні аспекти, такі як технічна складність проектів, їхні впливи на суспільство та навколишнє середовище, економічна вартість та потенційні ризики. Залучення експертів дозволяє отримати різні точки зору та допомагає уникнути однобічності в оцінці, що є критичним у вирішенні складних проблем.

Крім того, залучення експертів є важливим елементом підтримки стартапів та інших інноваційних проектів. Експертна думка може сприяти визначенню слабких місць та потенційних поліпшень, що, в свою чергу, може привести до залучення більше інвестицій та розвитку проектів.

Залучення експертів може відбуватися через створення спеціальних консультативних рад, експертних груп або взаємодії з науковими та інноваційними центрами. Важливим етапом є визначення потреб проектів у

конкретних областях експертної підтримки та відбір фахівців, які мають відповідні знання та досвід.

Загальне правило полягає в тому, що експертна думка є цінним ресурсом для підтримки інноваційних ідей та проектів, допомагаючи їм стати більш конкурентоспроможними, стійкими та успішними в умовах економічних труднощів.

Сприяння сталому розвитку стає важливим аспектом у контексті реалізації інноваційних проектів та удосконалення співпраці в умовах економічної нестабільності. Розвиток, який враховує екологічні, економічні та соціальні аспекти, сприяє створенню стійкого та високоефективного інноваційного середовища.

Сталість в інноваційній сфері вимагає урахування впливу проектів на навколишнє середовище та соціальну сферу. Оцінка екологічних ризиків та врахування принципів відповідальної корпоративної поведінки стають необхідним етапом в плануванні та реалізації інноваційних проектів.

Сприяння сталому розвитку також передбачає забезпечення високого рівня соціальної відповідальності. Це означає врахування інтересів різних груп суспільства, включаючи працівників, споживачів та місцеву громаду. Участь у соціальних програмах, забезпечення справедливих умов праці та дотримання етичних стандартів стають складовими частинами сталого розвитку.

Важливим елементом сприяння сталому розвитку є також ефективне використання ресурсів. Зменшення відходів, впровадження енергоефективних технологій та використання відновлюваних джерел енергії сприяють зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та підвищенню ефективності проектів.

Для досягнення сталого розвитку важливо створити механізми моніторингу та оцінки впливу інноваційних проектів на різні аспекти сталості. Це допомагає вчасно виявляти можливі ризики та вдосконалювати стратегії відповідно до принципів сталого розвитку [10].

Висновки до розділу 3

Вивчення підходів до тлумачення інноваційного середовища та визначення його складу та структури є концептуально важливим питанням у розробці механізмів управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання, незалежно від масштабу та рівня ієрархії. Важливо враховувати, що результати досліджень спрямовані на активізацію процесів розробки та поширення інновацій.

Створення гармонійного інноваційного середовища має супроводжуватися не лише збільшенням приросту організацій, які здійснюють інноваційну діяльність, підвищенням їх конкурентоспроможності. Важливо також реалізовувати комплекс державних заходів та програм, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіональної економічної системи.

Один із факторів, що сприяють інвестиційному клімату, полягає в гарантуванні захисту капіталу іноземних інвесторів. Іншим важливим аспектом є удосконалення та розвиток правової бази інвестиційного клімату в Україні. Для покращення інвестиційних умов та приваблення більшої кількості іноземних інвестицій державні органи, що ведуть інвестиційну політику, повинні надавати достатні гарантії інвесторам, забезпечуючи їхню вигоду, і також стимулювати інвесторів для створення об'єктів інфраструктури.

ВИСНОВКИ

У роботі був проведений глибокий аналіз впливу воєнного конфлікту на інноваційно-інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС. Розглянуто ключові аспекти, такі як валютні коливання, глобальні економічні тенденції та статистичний аналіз. Особлива увага була приділена ризикам і можливостям для інноваційно-інвестиційної сфери в умовах економічної нестабільності.

Зіставний аналіз інноваційно-інвестиційної активності в Україні та ЄС виявив важливі відмінності в розвитку ключових секторів інновацій. Україна акцентує увагу на інформаційних технологіях та біотехнологіях, тоді як ЄС спрямовує зусилля на розвиток штучного інтелекту, зеленої енергії та біотехнологій. Проблеми інноваційного розвитку, такі як бюрократичні перешкоди та нестабільність законодавства в Україні, або потреба в сталому впровадженні нових технологій в ЄС, намагалися знайти свої відповіді в аналізі.

Механізми підтримки інновацій визначені як ключовий чинник для стимулювання розвитку. Україна розглядала гранти, технологічний трансфер та науково-дослідні програми, тоді як ЄС вивчав систему фінансової підтримки, наданої ЄС, такі як Горизонт 2020 та Європейський фонд регіонального розвитку [23].

Статистичний аналіз економічної взаємодії під впливом воєнного стану, вплив на інвестиційні потоки, реакція фінансового ринку та вплив на галузеву структуру дозволили визначити основні тенденції. Пошук альтернативних ринків, зокрема у зв'язку з воєнним станом, став однією з ключових стратегій для збереження інноваційної активності.

У розділі власних пропозицій та рекомендацій були представлені стратегії подолання викликів, ефективні механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери та рекомендації для удосконалення співробітництва в умовах економічної нестабільності.

Диверсифікація економіки, підтримка стартапів та малого бізнесу, а також міжнародне співробітництво визначені як ключові стратегії для подолання викликів в умовах військових конфліктів. Фінансова підтримка, податкові пільги та розвиток освітніх програм визначені як ефективні механізми стимулювання інноваційної активності.

Створення партнерських платформ, залучення експертів та сприяння сталому розвитку визначені як основні напрямки рекомендацій для удосконалення співробітництва в умовах економічної нестабільності.

Загальна концепція магістерської дисертації базується на необхідності адаптації стратегій інноваційного розвитку до складних умов, які створює військовий конфлікт та економічна нестабільність. Результати дослідження можуть бути використані для розробки практичних стратегій та рішень для організацій, що діють в умовах подібних викликів, сприяючи стійкому інноваційному розвитку та співробітництву між регіонами.

Зокрема, диверсифікація економіки виявляється критичною для зменшення залежності від традиційних галузей та створення стійкої основи для інноваційного зростання. Розвиток нових галузей, таких як зелена енергія, медичні технології та цифрова трансформація, не лише стимулює економіку, але й сприяє створенню нових робочих місць та розширенню можливостей для інновацій.

Підтримка стартапів та малого бізнесу визначається як ключовий елемент інноваційно-інвестиційної стратегії. Система фінансових стимулів, навчальних програм та менторингу сприяє стабільному розвитку цих суб'єктів економіки, створюючи умови для виникнення нових інноваційних ідей.

Міжнародне співробітництво, особливо в умовах воєнного конфлікту, набуває особливого значення. Активна взаємодія з міжнародними партнерами дозволяє обмінюватися технологіями, досвідом та ресурсами, що сприяє створенню інноваційних рішень та підтримці економічної стійкості.

У розділі ефективних механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційної сфери, фінансова підтримка визнається як ключовий інструмент. Розробка системи грантів, кредитів та інвестицій сприятиме залученню коштів для реалізації інноваційних проектів та стимулюванню підприємництва.

Впровадження податкових пільг для компаній, що активно інвестують у інновації, може стати ефективним інструментом стимулювання інноваційної діяльності та залучення нових інвесторів.

Розвиток освітніх програм у сфері інновацій визначається як необхідний елемент для підготовки висококваліфікованих кадрів, що є ключовим ресурсом для реалізації інноваційних ідей та розвитку нових технологій.

У розділі рекомендацій для удосконалення співробітництва в умовах економічної нестабільності, створення партнерських платформ для обміну інноваційними рішеннями та досвідом, залучення експертів та сприяння сталому розвитку визначаються як ключові напрямки.

Залучення експертів з різних галузей для оцінки інноваційних проектів та розробки стратегій може забезпечити об'єктивні та кваліфіковані оцінки, сприяючи успішному впровадженню інновацій.

Створення партнерських платформ для обміну інноваційними рішеннями та досвідом сприятиме розвитку співпраці в умовах економічної нестабільності.

Залучення експертів з різних галузей для оцінки інноваційних проектів та розробки стратегій може забезпечити об'єктивні та кваліфіковані оцінки, сприяючи успішному впровадженню інновацій.

Сприяння сталому розвитку визначається як кінцевий елемент рекомендацій. Умови військового конфлікту та економічної нестабільності потребують уважного врахування в контексті сталого розвитку, сприяючи збалансованому та тривалому зростанню економіки та інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Arundel, A., Bloch, C., & Ferguson, B. (2007). Innovation in services: Issues at stake and trends. *Brussels Economic Review*, 50(1), 43-66.
2. Chesbrough, H. (2003). *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. Harvard Business Press.
3. Eurostat. (2023). Innovation statistics. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Innovation_statistics (дата звернення 29.12.2023).
4. Global Finance Magazine. URL: <https://gfmag.com/data/non-economic-data/most-advanced-countries-in-the-world/> (date of access: 04.01.2024).
5. Global Innovation Index 2023 – Innovation in the face of uncertainty. WIPO - World Intellectual Property Organization. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/ (date of access: 04.01.2024).
6. Matyushenko I., Redko N. INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF THE ASSOCIATION WITH EU. *International Relations. Economics. Country Studies. Tourism*. 2020. P. 69–80.
7. Most Technologically Advanced Countries In The World 2023. Global Finance Magazine. URL: <https://gfmag.com/data/non-economic-data/most-advanced-countries-in-the-world/> (date of access: 04.01.2024).
8. Mowery, D. C., & Nelson, R. R. (Eds.). (1999). *Sources of Industrial Leadership: Studies of Seven Industries*. Cambridge University Press.
9. National Research Council. (2011). *Assessing the Impact of Changes in the Information Technology R&D Ecosystem: Retaining Leadership in an Increasingly Global Environment*. National Academies Press.
10. Nefedov O., Slynko M. Innovative Development Of Ukraine Withing The Framework Of The Association Agreement With The European Union. No. 69. P. 31–42.

- 11.Official website of the OECD data. The OECD data. URL: <https://data.oecd.org/> (дата звернення: 30.12.2023).
- 12.Pidorycheva I. (2021) Ukraine's european integration in The field of research and innovation: state, challanges, acceleration measures.
- 13.Stoika V., Stoika S., Harnyk O.(2023) Innovative aspects of The economic development of SMES: experience of the EU and Ukraine.
- 14.Tidd, J., Bessant, J., & Pavitt, K. (2005). Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change. John Wiley & Sons.
- 15.United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2021). World Investment Report 2021: Investment in the Digital Economy. United Nations.
- 16.Voitko S., Skorobogatova N., Erdeli O. (2022) Innovation and investment cooperation between Ukraine and Poland.
- 17.World Economic Forum. (2021). The Global Competitiveness Report 2021. Geneva: World Economic Forum.
- 18.Zahra, S. A., & George, G. (2002). Absorptive capacity: A review, reconceptualization, and extension. *Academy of Management Review*, 27(2), 185-203.
- 19.Zucker, L. G., Darby, M. R., & Armstrong, J. S. (2002). Commercializing knowledge: University science, knowledge capture, and firm performance in biotechnology. *Management Science*, 48(1), 138-153.
- 20.Войтко С. (2016) РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ.
- 21.Войтко С. В. Міжнародне науково-технічне співробітництво як складова інноваційного розвитку країн. *Наукові перспективи*. 2023. № 10(40). С. 54–64. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-54-64](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-54-64) (дата звернення: 30.12.2023).
- 22.Глобальний індекс конкурентоспроможності. URL: <https://www.weforum.org/reports/> (дата звернення 30.12.2023).

- 23.Горизонт 2020 / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/gorizontH2020> (дата звернення 30.12.2023).
- 24.Горобець, Л., & Мельник, Т. (2019). Інноваційний розвиток підприємств в умовах глобалізації економіки. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент, 34, 159-162.
- 25.Господарська активність в умовах військового конфлікту: досвід країн Європейського Союзу (2019). Матеріали Міжнародної конференції "Інноваційні стратегії в умовах економічної нестабільності". Київ: Видавництво "Наука і інновації".
- 26.Господарська правда. (2022). Інноваційна активність українських підприємств: аналіз та тенденції. <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/02/14/680983/> (дата звернення 30.12.2023).
- 27.Григор'єва, Т., & Василенко, Н. (2020). Інноваційна діяльність підприємств України: аналіз сучасного стану та перспективи розвитку. Економіка та держава, 10, 66-70.
- 28.Європейська комісія. (2021). Звіт про інновації в Європі 2021. Брюссель: Європейська комісія.
- 29.Європейський інвестиційний банк. URL:<https://iceg.com.ua/europeaninvestment-bank-in-ukraine/> (дата звернення: 30.12.2023).
- 30.Звіти ВОІВ. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/ (дата звернення 30.12.2023).
- 31.Звіти. Український інститут інтелектуальної Власності URL: <https://ukrpatent.org/uk/news/main/onovleno-dovidnyk-mpk-2023-20072023> (дата звернення 30.12.2023).
- 32.Імплементация высоких технологий в экономику Украины : научная доповідь / за ред. д-ра екон. наук, проф. І.Ю. Єгорова, д-ра екон. наук І.В. Одотюка, д-

- ра екон. наук О.Б. Саліхової ; НАН України, ДУ «Інститут екон. та прогнозув. НАН України». К., 2016. 166 с.
33. Інвестиційна активність в Україні: стан та перспективи (2020). Збірник наукових праць Інституту економічних досліджень. Київ: Видавництво "Економічна думка".
 34. Інноваційна діяльність в Україні. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/2020/08/za2019-1-1.pdf> (дата звернення 30.12.2023).
 35. Інноваційна діяльність підприємств України за 2021 рік: статистичний збірник. (2022). URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Sci_stat/pizn_i_d/pizdzb_2021/zb/idp_innov2021_u.zip (дата звернення 30.12.2023).
 36. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. (2021). Інноваційна активність в Україні: аналіз та рекомендації. <http://iep.kiev.ua/publikatsii/innovatsiy-na-aktyvnist-v-ukrayini-analiz-ta-rekomendatsiyi/> (дата звернення 30.12.2023).
 37. Ковальчук, О. (2021). Роль держави у підтримці інноваційного розвитку економіки України. Економічний вісник університету, 58, 103-108.
 38. Колесніков, О. (2017). Механізми підтримки інновацій в Україні та Європейському Союзі. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки, (24), 67-71.
 39. Кот Т. & Петренко К. (2023) Вплив воєнного стану на міжнародну інноваційну діяльність підприємств енергетики України.
 40. Кравчук, В. (2019). Інноваційний розвиток економіки України: проблеми та перспективи. Економічний вісник університету, 41, 37-44.
 41. Линдюк А., Бойко В., Брух О., Оліщук П., Рурак І. (2023) Розвиток міжнародної співпраці територіальних громад прикордонних регіонів України з країнами ЄС в умовах воєнного стану.

42. Михайлюк О. І., Панов А. В. Аналіз Інноваційно-Інвестиційного Співробітництва України Та Єс. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. С. 85–88.
43. Національна служба статистики України. <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 30.12.2023).
44. Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 30.12.2023).
45. Охріменко О. (2022) Повоєнна відбудова України: потенціал та стратегія перетворень.
46. Прес-служба Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. (2020). Стратегія розвитку інновацій в Україні на період до 2030 року. <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4a3d0505-39b4-4f70-b5bf-bf15a5961bd7&title=strategiya-rozvitku-innovatsiy-v-ukraini-na-period-do-2030-roku> (дата звернення 30.12.2023).
47. Скоробогатова Н. (2016) Удосконалення механізму фінансового співробітництва між Україною та ЄС.
48. Стратегії розвитку інноваційного сектору економіки в умовах геополітичних викликів (2019). Матеріали Міжнародної конференції "Інновації та інвестиції". Львів: Видавництво "Інновації для майбутнього".
49. Турченко Є. І. Співробітництво України та Європейського Союзу в інноваційній сфері. Проблеми цивільного та господарського права. С. 126–133.
50. Центр розвитку інновацій. (2022). Інноваційна діяльність в Україні: стан, проблеми, перспективи. <http://www.cdi.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/%D0%A1%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B8.pdf> (дата звернення 30.12.2023).
51. Шевченко, Т. (2022). Інноваційні кластери та їхній вплив на розвиток економіки: порівняльний аналіз України та Європейського Союзу. Економічний розвиток регіонів, 2(18), 45-52.